



มาลัยคล้องใจคน

พระเทพดิลก

มาลัยคล้องใจคน

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตภาโณ)

รวบรวม เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๑๙ เมษายน ๒๕๕๒

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย : ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : วิสาขบูชา ๒๕๕๒

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย : ๕,๐๐๐ เล่ม

วัตถุประสงค์ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

๑. เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษไทย
๒. เพื่อส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่ชาวโลก
๓. เพื่อเป็นองค์กรในการประสานงานและดำเนินการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา
๔. เพื่อเป็นศูนย์กลางดำเนินการพิทักษ์ รักษา และสร้างเสถียรภาพความเป็นปึกแผ่น ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

พระตำหนักกลาง วัดบวรนิเวศวิหาร บางลำภู กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐๒-๒๘๑-๒๑๓๙ โทรสาร ๐๒-๒๘๑-๓๖๗๕

พิมพ์ที่ บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด

นางจรรุพรรณ วันทนทวี (พรศิวการพิมพ์) ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พุทธศักราช ๒๕๕๒

๑๘๔/๑๐ ลาดพร้าว ๘๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐๒-๕๓๙-๘๖๓๒, ๐๘๙-๗๙๖-๗๙๖๖

โทรสาร ๐๒-๕๓๘-๑๙๕๑

คำนำ

ในการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชาแต่ละปี คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาพยายามจัดให้มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ และที่พยายามมิให้ขาดคือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา รูปของเอกสาร สำหรับจำนวนหนังสือมีความแตกต่างกันด้านจำนวน และขนาด ทั้งนี้ยอมเป็นไปตามกำลังเงินที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ นี้ ขนาดของหนังสืออาจจะเล็กลงไป เพราะความจำกัดของงบประมาณ แต่ได้พยายามจัดให้มีขึ้นจำนวน ๕ เล่ม ในขณะที่ความหนาของแต่ละเล่มแตกต่างกัน

หนังสือเรื่อง “มาลัยคล้องใจคน” เป็นการปรารภพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในมหาสมมาคม ในวโรกาสเฉลิมฉลองครองราชย์ครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ หลักธรรมที่ทรงนำมาเน้นย้ำในคราวนั้นคือ หลักของพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในนามของสาราณียธรรมสูตร โดยทรงสรุปมา ๕ ประการ ทรงสรุปข้อที่ ๑-๓ มาอยู่ในข้อเดียวกัน เพราะเป็นเรื่องของการทำ พุทฺ คิตฺ ที่กอบปรด้วยเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน จากนั้นทรงเรียงไปตามลำดับข้อในพระสูตร แต่ทรงเรียบเรียงด้วยข้อความที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทันสมัย และเหมาะสมแก่สถานการณ์โลก สังคม โดยเฉพาะประเทศไทย

ในคราวแรกได้นำออกบรรยายในรายการ รู้ธรรมนำชีวิต ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. ของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย กาลต่อมาได้คัดลอกออกจากเทปและปรับสำนวนตามสมควร จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในงานพระราชทานเพลิงศพของพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมสิริชัย (บุญเลิศ โฆสภเถระ ประรัภมะ สิทธิ) สำนักวัดอรุณราชวราราม อดีตประธานมูลนิธิศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับพระราชทานเพลิงศพไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒

แต่เพราะเป็นหลักธรรมสำคัญ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง พระสงฆ์นำสืบกันมา และจัดเป็นบทสวดพิเศษในวโรกาสพิเศษต่อเนื่องกันมา จากสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน และคงต้องสืบสานกันตลอดไป เพราะเป็นหลักการในการอยู่ร่วมกันด้วย

“ความรัก ความเคารพ การสงเคราะห์กัน การไม่ทะเลาะวิวาทกัน สร้างสรรค์สามัคคีธรรม และสังคม เข้าสู่ความมีเอกภาพภายในครอบครัวจนถึงประเทศชาติ และโลกอันเป็นส่วนรวม หากคนเหล่านั้นมีการศึกษา การปฏิบัติตามหลักการของสาราณียธรรมสูตร ที่ทรงสรุปในที่นี้ไว้ ๔ ประการ เพราะหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จะสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ก็ต่อเมื่อ

“พุทธศาสนิกชนจะต้องนำหลักธรรมเหล่านั้นมาศึกษาเรียนรู้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักธรรมนั้นๆ ตามความเป็นจริง จากนั้นให้นำเอาหลักธรรมนั้นๆ มาประพฤติปฏิบัติ อันเป็นการปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรม ต่อแต่นั้นผลคือ ความรัก ความเคารพ การสงเคราะห์กัน

การไม่ทะเลาะกัน ความสามัคคี และเอกภาพจึงจะบังเกิดขึ้น ตามสมควรแก่เหตุที่ได้ประพฤติปฏิบัติของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม

คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ ณ บริเวณศาลท้องสนามหลวง ๒-๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือแต่ละเล่มที่ทางคณะกรรมการจัดพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้นี้ มีสาระมากพอต่อกรณีนั้นๆ คงอำนวยประโยชน์แก่ท่านผู้ได้รับมาแล้วได้อ่าน และสามารถอำนวยประโยชน์ในด้านความรู้ความเข้าใจและหลักการในการปฏิบัติตาม ตามสมควรแก่ฐานะโดยทั่วกัน

คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา
เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒
๒-๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

พระราชบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ในคราวประชุมสมาคมพุทธท้าวราชอาณาจักร
ครั้งที่ ๓๘

๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๒



“ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกก็นคือ ทุกวันนี้ความคิดอ่านและความประพฤติหลายๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่วความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ แล้วพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้รู้สึกสะอึกสะเทือน จนทำให้เกิดปัญหา และทำให้วิถีชีวิตของคนแต่ละคนมีตมกลงไป

ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้กันอย่างจริงจัง แต่ละท่านแต่ละฝ่าย ต้องยึดหลักการให้มั่นคง ที่จะไม่ทำอะไรๆ ที่ชั่วที่เสื่อม

ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่ดีที่เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้นและคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ”

มาลัยศล้องใจคน



สารบัญ

มาลัยคล้องใจคน	๐
สามัคคีมีทั่วกันชาติมั่นคง	๑๐
ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน	๒๐
รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง	๓๐
เมตตาธรรม คำจุนโลก	๔๐
ประสานงาน ประสานใจ	๕๐
อยู่ดี มีธรรม คำชูจิต	๖๓
ความเห็นที่ถูกต้องและเที่ยงตรง	๗๔



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสตอบ แก่พระบรมวงศานุวงศ์ และพสกนิกรที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ณ สหรัษฎร พระที่นั่งอนันตสมาคม

วันนี้ (๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๘) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จฯ ออกสหรัษฎร พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชทานวโรกาสให้พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ สมาชิกราชสกุล และสตรีผู้มีบรรดาศักดิ์ และพสกนิกร เข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสตอบใจความว่า “ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางมหาสมาคม พร้อมพรั่งด้วยบุคคลจากทุกสถาบันในชาติ ตลอดจนประชาชนชาวไทย ขอขอบใจในคำอำนวยการและการเฉลิมฉลองยิ่งใหญ่ ที่ทุกคนตั้งใจจัดให้ข้าพเจ้าเป็นพิเศษ ทั้งรัฐบาลได้จัดงานครั้งนี้ได้เรียบร้อยและงดงาม น้ำใจไมตรีของประชาชน

ชาวไทยที่ร่วมกันแสดงออกทั่วประเทศ รวมทั้งที่พร้อมเพรียงกันมาในวันนี้ น่าปลาบปลื้มใจมาก เพราะแต่ละคนได้แสดงออกและตั้งใจมาด้วยความหวังดีจากใจจริง จึงขอขอบใจทุกๆ คน จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคน ทุกฝ่าย ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูดทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความดี ความเห็นของตนให้ถูกต้อง เทียบตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

หากความคิด จิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดี ที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่า ประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ได้รักษาจิตใจและคุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิด จิตใจนี้กันต่อไปอย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศชาติของเราดำรงยืนยงอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ทั้งในปัจจุบันและในภายหน้า

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล จงคุ้มครองรักษาประเทศไทย ให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายทุกสิ่ง และอำนวยความสุข ความเจริญ สวัสดิ์ ให้เกิดมิแก่ประชาชนชาวไทยทั่วกัน”

ภายหลังพระราชดำรัสจบ วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี จากนั้นพสกนิกรที่เฝ้าฯ รับเสด็จฯ ต่างส่งเสียงร้องถวายพระพร ทรงพระเจริญ เช็งแซ่อย่างต่อเนื่องและยาวนาน ด้วยใบหน้าทีปลาบปลื้ม น้ำตาอาบแก้ม เมื่อได้ชื่นชมพระบารมี

มาลัยคล้องใจคน



ธรรมะสะท้อนได้หลายอย่าง ตัวจริงเป็นนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดอยู่ภายใน เราคิด เราทำ เราพูด เป็นอาการปรากฏของธรรมะ ด้านบวกด้านลบเป็นอีกเรื่องหนึ่ง มีการพูดกันว่าเรื่องธรรมะนั้น สามารถสอนให้รู้ สามารถทำให้ดู สามารถอยู่ให้เห็น สามารถเย็นให้สัมผัส สามารถปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั้งหลายได้

พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่รับสั่งว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม**

ปัญหาในบ้านในเมืองเรียกว่าเป็นปัญหาโลก โลกนี้ถ้ามองในมิติที่สมบูรณ์ พระอรหันต์ท่านกล่าวว่า

ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นดับไป นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ

โลกเป็นปัญหาล้วนๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ตัวปัญหาสาเหตุของปัญหา ความดับของปัญหา หลักการวิธีการที่จะนำไปสู่การดับปัญหา ทรงประดิษฐานมาในรูปของศาสนา แต่ลักษณะธรรมะเหล่านี้จะเห็นว่า จริง ๆ ก็มีอยู่ทุกส่วนของโลก ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม ดูตัวอย่างง่าย ๆ

ตอนองค์พระประมุข ๑๓ ประเทศ และผู้แทนพระประมุขใน
ส่วนต่างๆ ทั้งหมด ๒๕ ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมในการแสดงความ
ชื่นชมยินดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงครองราชย์
มาครบ ๖๐ ปี แต่ละองค์ได้สะท้อนธรรมะ เราจึงไม่เห็นความ
แตกต่างของท่านเหล่านั้น จะพบว่าแต่ละองค์ทรงปฏิบัติธรรมะ
ด้วยกัน สะท้อนมาจากน้ำพระทัยที่อ่อนโยน กิริยาอาการที่
อ่อนน้อม พระวาจาที่อ่อนหวาน เวลาทรงประทานสัมภาษณ์
สะท้อนจากน้ำพระทัยที่ดีมากๆ ออกมา ข้อนี้แสดงว่าธรรมะ
มีความเป็นสากล ถ้าจะถามว่า

ท่านเหล่านั้นนับถือศาสนาอะไรเป็นหลัก ?

ดูแล้วก็มีอยู่ ๓ ศาสนาใหญ่ คือ ศาสนาอิสลาม ค่อนข้าง
มาก ศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธมีอยู่ ๒-๓
ประเทศเท่านั้น แต่อาการที่ทรงแสดงเหมือนกัน เป็นการ
สะท้อนธรรม ได้ติดตามรายการตลอด พยายามเรียนรู้
พยายามทำความเข้าใจ เพราะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยพบเคย
เห็นมาเลยในชีวิต ได้อ่านบททวนพระราชดำรัส พระราชดำริ
พระบรมราโชวาทต่างๆ มีวาทะข้อหนึ่งข้อ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์
ปราโมช ท่านเขียนเอาไว้ในหนังสือสยามรัฐเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒
ว่า

“ผมนั้นอยู่มาหลายแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
พระองค์ก่อนๆ ทรงครองแผ่นดิน แต่พระเจ้าอยู่หัวฯ องค์ปัจจุบัน
นั้น ทรงครองใจคน”

เป็นบทสรุปที่ยอดเยียมมากๆ เพราะการแสดงความจงรักภักดีในลักษณะนี้ เคยปรากฏเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างชัดเจน คือตอนที่รัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคต ประชาชนโศกสลดกันทั้งแผ่นดิน เขาเรียกแผ่นดินร้องไห้ เหตุการณ์ในช่วงนั้น ท่านบันทึกไว้ ปรากฏว่าภายใน ๗ วันไม่มีปัญหาอาชญากรรมเลย

พิสูจน์อะไร? พิสูจน์ว่าถ้ามนุษย์เรามีพลังจิตร่วมกัน อยู่ในจุดใดจุดหนึ่งได้ ความเลวร้าย ความรุนแรงจะสงบ เพราะฉะนั้นเราควรพยายามผูกโยงใจมนุษย์เอาไว้กับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ให้มองไปที่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แล้วทุกคนพร้อมใจกันเสียสละ เพื่อสถาบันหลักของแผ่นดิน ไม่ว่าจะในส่วนใดของโลกก็ตาม จะเกิดปรากฏการณ์ในลักษณะอย่างนี้ขึ้นมา คือจะยุติความรุนแรงความเลวร้ายทั้งหลายลง เพราะอะไร เพราะใจจดจ่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วเขาจะไม่คิดเรื่องอื่นแล้ว

เหตุการณ์ที่น่าทึ่งคือวันที่ ๙ มิถุนายน คนมากเหลือเกิน ไม่รู้คนเท่าไร ไม่มีข่าวเรื่องอาชญากรรม ไม่มีข่าวเรื่องการล้วงกระเป๋า ไม่มีข่าวเรื่องการกรีดกระเป๋า ไม่มีข่าวเรื่องการฉกชิงทรัพย์สินเงินทอง ทุกคนรอดูขบวนเสด็จ รอที่จะได้เห็นพระองค์เสด็จออกสีหบัญชร ต้องการได้ฟังพระราชดำรัส แล้วภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ แสดงถึงความเปี่ยมล้นของความจงรักภักดี เป็นน้ำตาแห่งปิติ ที่ไหลอาบ ซึมซาบใบหน้าของ

ผู้คนที่ผู้หญิงผู้ชาย แต่ละคนมีตาจืดจ่อ มีใจจืดจ่อ มีหูเงิบ
ลงฟัง มีใจพยายามกำหนด ความคิดในทางร้ายไม่เกิด

แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ของมนุษย์ อยู่ที่คุณคิด
อย่างไรในขณะนั้นๆ ถ้าหากว่าคุณคิดมีหลักมีเกณฑ์ มีที่ยึด
เหนี่ยวที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาไม่มีหรอก เพราะฉะนั้นเหตุการณ์
๒ คราว พิสูจน์ทดสอบได้ ยิ่งนึกว่าตอนที่เราจะเฉลิมฉลอง
พระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา ปรากฏการณ์เหล่านี้ก็จะเกิด
อีก แต่ทำอย่างไรให้มันต่อเนื่อง เพราะชีวิตเราต่อเนื่อง ถ้า
หากว่าชีวิตเราไม่ต่อเนื่อง เราก็ตายในช่วงใดช่วงหนึ่งไปแล้ว

ธรรมะจึงเหมือนกับลมหายใจเข้า ออก เราต้องหายใจ
เข้า หายใจออก อยู่ตลอด หายใจเข้า ไม่ออก หายใจออก ไม่
เข้า เราก็ตายแล้ว เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมะจึงไม่ใช่เรื่อง
เฉพาะกิจ ธรรมะเป็นวิถีชีวิต เป็นวิถีสังคม เป็นวิถีของโลก
และเป็นวิถีของธรรม เพราะฉะนั้นพระราชดำรัสตรงนี้ที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่ง ตลอดถึงการมองของ
คุณชายคึกฤทธิ์ฯ เป็นประโยคสั้นๆ แต่อย่าลืมว่ามนุษย์นี้ ถ้า
เอาใจเขามาได้แล้ว อย่างอื่นมาหมด

ลองนึกดูคนที่มานับถือพระพุทธศาสนา สมัยที่พระพุทธเจ้า
ตรัสรู้ใหม่ๆ ลากกันมาเป็นครอบครัวๆ เลยนะ พอส่วนหัวมา
แล้วก็มากันเป็นแถว เพราะฉะนั้นมนุษย์นั้นปัญหาอยู่ที่ว่า
ครองใจเขาได้ไหมล่ะ จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ไม่ใช่เรื่องครองใจอย่างเดียว แต่ว่าไปยึดกุมจิตใจที่มีความ
จงรักภักดี เสียสละ อุดกั้น อุดทน จนถึงกับคนเหล่านี้ยอม

ตายเพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ มีไม่น้อย ก็คงไม่ใช่ทุกคนหรอก แต่ก็มีไม่น้อยสามารถทำได้

นั่นหมายความว่าอย่างไร หมายความว่า คุณูปการที่ทรงสะสมมาภายใต้โครงสร้างของพระปฐมบรมราชโองการว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวสยาม** สะท้อนออกมาได้อย่างนี้ มีคำหนึ่งที่มี.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านกราบทูลถามในทำนองว่า พระองค์ปฏิบัติราชการเหน็ดเหนื่อยเหลือเกิน คำคืบคืบคืบคืบก็ยังไม่ยอมตามป่าตามเขาอยู่ ในบางครั้งเราจะเห็นภาพเหตุการณ์สมัยที่คอมมิวนิสต์รุนแรง เราติดตามข่าวคราวก็ตกใจ ติดตามมาตั้งแต่เด็กๆ ฉะนั้นภาพเหตุการณ์เหล่านี้ก็อยู่ภายในใจเราห่วงใยวิตกกังวล กลัวจะเกิดภัยเกิดอันตราย จะเห็นว่าพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยเกินไป มันน่าจะมีการแบ่งเบาพระราชภาระเหล่านี้จากคนทั้งหลายให้กระจายออกไป

คราวหนึ่งพบกับปลัดจังหวัดหนึ่ง ได้ถามเขาว่าสมมติว่าคลองๆ หนึ่ง มีกรมเจ้าท่า มีกรมชลประทาน มีกรมที่ดิน มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีองค์การบริหารส่วนตำบล มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีนายอำเภอ มีที่ดินอำเภอ มีอะไรอีกมากทำไมปล่อยให้คลองตื้นเขิน ทำไมปล่อยให้คลองเต็มไปด้วยผักตบชวา ทำไมปล่อยให้มีการรुक้า สร้างบ้านลงไปถึงครึ่งคลอง ไม่ต้องดูอื่นหรอก แอววังลิตอยู่กันได้อย่างไร ไม่เห็นมีใครรับผิดชอบกัน นี่เป็นภารกิจที่เราจะต้องทำ ที่เราจะต้องช่วยกันรับผิดชอบ กินเงินเดือนเขาทุกวัน ทำงานอะไรกัน แก

ก็สารภาพ ผลสุดท้ายแก้ก็ทำไม่ได้ แต่เราอย่าลืมว่า ถ้า
ภาระเหล่านี้พวกเราช่วยกันรับผิดชอบ ในหลวงท่านไม่เห็น้อย
มากหรือก ไม่เห็น้อยมาก เห็น้อยก็คงเห็น้อยหรือก เวลา
พระชนมพรรษาที่ใกล้ๆ ๘๐ เราปรารถนาให้พระองค์ทรงพระ
ชนมายุยิ่งยืนนาน ถ้าถวายอดิเรกเรียกว่าเกินร้อย ที่สำคัญ
อย่างยิ่งธรรมะที่พระองค์นำมาประพฤติปฏิบัติ ประโยคที่
คุณชายคึกฤทธิ์กราบทูลถาม ท่านสรุปว่า เคยทรงท้อบ้าง
หรือไม่

รับสั่ง ความจริงมันน่าท้อหรือก บางเรื่องมันน่าท้อ
แต่ว่าฉันท้อไม่ได้ เพราะเดิมพันของเรานั้นสูงเหลือเกิน
เดิมพันของเรานั้น คือบ้าน คือเมือง คือความสุขของ
คนไทยทั่วประเทศ รับสั่งเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒
ลองดูศิราภรณ์ของพระองค์ เป็นเดิมพันของประเทศชาติ
บ้านเมือง เป็นเดิมพันเพื่อประชาชน

ย้อนกลับไปทีเดิม หลักการเดิม ที่ว่า เราจะครองแผ่นดิน
โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

ในความเป็นมหาชน ในความเป็นประเทศชาติ มีแผ่นดิน
มีสัตว์ มีพืช มีคน มีธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ แต่ละ
อย่างจะต้องมีการทำนุบำรุงดูแลรักษา เพราะพวกนี้ถ้าปล่อย
ให้เกิดปัญหาก็คือจะกระทบกระเทือนกันทั้งหมด กระบวนการ
ของธาตุ ของสังคัม ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ลองสังเกต
ดู อะไรวิปริตสักอย่าง เราก็แยแล้ว เกิดวิกฤตน้ำก็แย เกิด
วิกฤตลมก็แย เกิดวิกฤตฝนก็แย เกิดไฟไหม้ก็แย เกิด

อะไรก็ตาม ก็แย่นั้นั้น จะเห็นว่าปัญหาเรื่องการดูแลความ
สมดุลของธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงทำ
ทุกอย่าง เต็มพูนก็คือประโยชน์สุขของประชาชนยังเกิดไม่
กระจาย ปัจจุบัน ความจริงมันกระจุกตัวอยู่ ไม่กระจายออก
ไปเท่าที่ควรกระจาย

ได้มองมานานแล้ว ปัญหาเหล่านี้ยามใดบทบาททาง
ศาสนาในจุดใดจุดหนึ่งโดดเด่น ประชาชนจะเข้าร่วมกิจกรรม
เหล่านั้น แต่จะมีคนกลุ่มหนึ่งไปค้าขายแสวงหาประโยชน์จาก
จุดตรงนั้น เสื้อเหลืองตัวหนึ่งอย่างดีก็ตกประมาณ ๒๕๐ บาท
แต่บางแห่งเขาขายกัน ๙๐๐ บาท เพราะฉะนั้นคนรวกกระจุก
อยู่กลุ่มหนึ่ง ได้ยินกรรมการค้าภายในเพิ่งตื่น ไปนอนหลับอยู่
ที่ไหนไม่รู้ เพิ่งมาเรียกพวกที่ผลิตผ้าร้อยกว่าราย ให้ช่วยผลิต
ด้วยราคาที่ยุติธรรม แต่ว่าทำเมื่อวันเฉลิมฉลองผ่านไปแล้ว

การมองสถานการณ์ไม่ชัดเจน ที่จริงจะเห็นว่าสถานการณ์
นี้เป็นสถานการณ์ปกติ ถ้าหากว่ารัฐลงทุนไว้สักก้อนหนึ่ง
ผลิตเสื้อเอาไว้จำนวนสักล้านสองล้าน แล้วกระจายไปทั่ว
ประเทศ ไม่แปลกเลยสองสามล้านกระจายได้ ผู้บริโภคจะใช้
จ่ายที่คุ้มค่า เสื้อไม่แพงเกินไป ไม่ใช่ปล่อยให้คนไปแสวงหา
ผลประโยชน์กันบางกลุ่ม แต่ว่าการแสวงหาผลประโยชน์แนว
นี้มีอยู่ตลอด แก้ไขได้ยาก ความจริงคนเหล่านั้นก็คือคนไทย
เกิดประโยชน์สุขแก่เขา นิทรรศการที่วัดบวรนิเวศวิหารมีมา
ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ จะปิด
แต่ถ้ามีคนมาเป็นกลุ่มจะเปิดให้ดู วันก่อนก็มาจากนอกวัด

จอดรออยู่เลยดูหน่อย ปรากฏว่าคนมาขายพระบรมฉายาลักษณ์
กันมาก เขาบอกว่าปลอม จึงบอกว่าไม่ปลอมหรอก เป็นพระ
บรมฉายาลักษณ์จริง แสดงให้เห็นว่า เวลาที่มีสิ่งดีๆ เกิดขึ้น
จะมีคนมาแสวงหาผลประโยชน์ตรงนั้น อย่าเอาวัดเอาเปรียบ
มากเกินไปจะไม่มีปัญหาอะไรมาก

ความคิดในแนวเดิมพัน อย่าลืมว่าเดิมพันคนเราเกิดมา
ก็เดิมพันด้วยชีวิตตัวเอง ทำอย่างไรจะขับเคลื่อนชีวิตเราให้
ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ที่เรียกว่า อยู่ดีมีสุข หรือ อยู่
เย็นเป็นสุขได้ พอแต่งงานก็เดิมพันด้วยคู่ครอง ดูแลซึ่งกันและ
กัน พอมีลูกก็เดิมพันด้วยลูก ครอบครัวก็เดิมพันด้วยพ่อแม่
ปู่ย่าตายาย คนและงานล้วนมีเดิมพัน เดิมพันสูงด้วยกัน
พอสมควรทั้งนั้น ตรงนี้จึงเป็นหลักการอย่างหนึ่งที่น่าจะยึดถือ
เป็นตัวอย่างว่า

**เราทำอะไรได้ งานทุกอย่าง ภารกิจทุกอย่าง ต้อง
เริ่มต้นที่อดทน อดทนเอาไว้**

อุดมการณ์ในพระพุทธศาสนา ธรรมะระดับอุดมการณ์
พระพุทธเจ้าจึงขึ้นต้นที่ความอดทน คือ

ความอดทนเป็นตบะอย่างยิ่ง

ถามว่า ท้อได้ไหม ท้อทำไม เพราะเป็นความมุ่งมั่น เป็น
เจตนา เป็นการสร้างบารมีของเรา ทุกคนต้องทำงานกัน
จนกว่าจะสิ้นลมปราณ มีคนเขาถามว่า ท่านเจ้าคุณจะเลิก
เทศน์หรือเปล่า บอกว่าพระพุทธเจ้าเทศน์ครั้งสุดท้ายบน
พระแท่นเป็นที่ปรินิพพาน ทรงเทศน์จบกนิพพาน

เราขอเดินตามรอยพระพุทธเจ้า ไม่สนใจคนอื่นหรอก ต้องมีงานทำจนได้แหละ คนไม่นิยมยนต์เทศน์ ก็เขียนหนังสือ ก็บรรยายออกวิทยุ ก็ทำของเราไป มันเป็นภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบ

พระราชดำรัสตรงนี้ซึ่งมาก ท่านลองคิดดูข้อความที่ว่า เพราะเดิมพันของเรานั้นสูงเหลือเกิน เดิมพันของเรานั้นคือบ้าน คือเมือง คือความสุขของคนไทยทั่วประเทศ

ทำอย่างไรคนอื่นจะคิดได้อย่างนี้บ้าง คิดอย่างนี้ คือบ้าน คือเมือง คือความสุข ย่อส่วนโมเดลเล็กๆ ก่อน คือความสุขของเรา ความสุขของสามี ความสุขของลูก ความสุขของพ่อแม่ ความสุขของวงศ์ญาติ ความสุขของตระกูลวงศ์ว่ากันไปเรื่อย ๆ แต่ละอย่างไม่ใช่ธรรมดาเฉพาะพระองค์ แต่เป็นเรื่องของคนที่ไม่ดีมีคุณธรรมเขาคิดอย่างนั้น แต่ว่าใครสามารถทำได้มากน้อยแค่ไหน ความรู้สึกเหล่านี้ต้องต่อเนื่อง ไม่ต่อเนื่องไม่ได้ มีคนไม่น้อยที่ไปห่อกับปัญหาอุปสรรค คนขัดขวาง คนนินทา คนไม่เห็นด้วย ถ้าฟังคนอย่างนั้นก็ตายแล้ว ไม่ต้องทำอะไร คนที่เขาจะติเขาติได้ทั้งนั้น คนเดินเขายังติได้ เดินก้มหน้าเขาก็ด่า เดินเงยหน้าเขาก็ด่า เดินปากปิดก็ด่า เดินปากเผยก็ด่า เดินตะแคงซ้ายก็ด่า เดินตะแคงขวาก็ด่า เขาด่าทั้งนั้น ไม่เดินเขายังด่าได้อีก

อย่าไปสนใจกับคน แต่ควรสนใจที่ธรรมะ คือ ความถูกต้อง ความดีงาม มองไปที่ผลประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเติมพื้นที่ชาติบ้านเมือง โดยมุ่งไปสู่ความสุขของประชาชนคนไทยทั่วประเทศ

ภารกิจเหล่านี้จึงเป็นภารกิจที่ไม่รู้จักจบสิ้น จะเห็นว่าผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านในเมือง ผู้นำเหล่าทัพที่ดี รัฐบาลที่ดี นายกรัฐมนตรีที่ดี พุดในการสนองพระราชดำริส พระบรมราโชวาทด้วยกันทุกคน ข้อสำคัญให้ทำจริงก็แล้วกัน เพราะว่า แม้แต่สัจจปฏิญาณที่ถวายสัตย์ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็เถอะ ถ้าอ่านดูจะพบว่ามีความสำคัญมาก มีความผูกพันตลอดเวลาที่เรายังอยู่ในจุดนั้น และผูกพันกับความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนไทยของเรา อย่างน้อยเป็นอะไรก็ไม่รู้ แต่เราเป็นคนไทย เป็นพันธกิจที่จะต้องทำอย่างต่อเนื่องและตลอดไปด้วย

สามัคคีมีทั่วกันชาติมั่นคง



ธรรมะในความเป็นจริงแล้ว ก่อนจะนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยจะเริ่มต้นที่ธรรมะข้อใดก่อนก็ได้ เช่น เบญจธรรม แต่ละข้อจะสร้างเอกภาพทางความคิด ทางกิจกรรม ทางผลประโยชน์ร่วมกันของคนภายในสังคม เช่น ข้อที่ ๑ ทรงแสดงว่า คนดีในโลกนี้งดเว้นจากปาณาติบาต ไม่พกพาศาสตราวุธเครื่องประหาร มีความสำรวมระวัง ในสัตว์ทั้งหลาย มีหิริโอตตปปะ มีความเมตตา เอ็นดู มีจิตคิดอนุเคราะห์ต่อสัตว์ทั้งหลาย จะเห็นว่าถ้าจิตเดินมาถึงหิริโอตตปปะได้ แต่ละคนต่างก็กลัวบาป ละอายบาป การแตกแยก การทะเลาะวิวาทกัน การประทุษร้ายกันในรูปแบบต่างๆ ก็ไม่เกิด เพราะที่เกิดนั้นเกิดจากใจที่ไม่ละอายบาป และไม่สะดุ้งกลัวต่อบาป

ถ้าใจเดินไปถึงจุดหนึ่ง ที่มองสรรพชีวิตด้วยจิตเมตตา เอ็นดู เมตตาเอ็นดู คือ เมตตาภรณา เมตตาด้วย เอ็นดูด้วย จะเป็นจิตที่โอบอุ้มคุ้มครองปกป้องรักษาอภิบาล เช่น ใจเมตตาเด็ก ทุกอย่างจะทำเพื่อเด็ก มีความอดกลั้น อดทน เสียสละ เพื่อเด็กคนนี้ พ่อแม่ใครๆ ก็เหมือนกัน ที่เรามีความรู้สึกเป็นมิตร รู้สึกเอ็นดู ถ้าเอ็นดูแล้วจะทะนุถนอม เช่นว่า ลูกป่วย แม่ป่วย หรือใครป่วย เพื่อนป่วย ญาติป่วย เราจะทะนุถนอม

จะแต่จะจะถูกจะต้องมีความระมัดระวังทุกๆ ขณะ กลัวจะเกิด
ความเจ็บปวด กลัวจะเกิดความทุกข์ทรมาน แก่คนซึ่งเรา
เมตตาสงสาร ใจจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะสร้างกิริยา
ปฏิภิกิริยา ในเชิงสร้างสรรค์ โคลงโลกนิติโดยสมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

๕ ให้ท่านท่านจักให้	ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง	นอบไหว้
รักท่านท่านควรครอง	ความรัก เรานา
สามสิ่งนี้เว้นไว้	แต่ผู้ทรชนฯ

พอถึงจิตคิดอนุเคราะห์ แต่ละคนมีจิตคิดอนุเคราะห์
ต่อกัน บางครั้งไม่อนุเคราะห์เป็นการส่วนตัว แต่มีความรู้สึก
ร่วมกัน อย่างในงานเฉลิมฉลอง ๖๐ ปี ครองราชย์ของสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นความคิดในแนวที่เรียกว่า ขนทรายเข้าวัด
แต่ละคนขนทราย แล้วทรายนั่นก็ตกอยู่ที่วัด

ผลประโยชน์คือต้องการเชิดชู พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวฯ ต้องการแสดงความจงรักภักดี ทุกคนทำงานด้วยความ
เสียสละ มีข่าวเล็กๆ ปრაกฏในที่ต่างๆ สามัญชน ชาวบ้าน
ธรรมดา แม้ค้าธรรมดาๆ ราชอาคันตุกะบางพระองค์เสด็จไป
ที่จัตุจักรบ้าง ตลาดน้ำบ้าง อยุธยาบ้าง อะไรต่างๆ บ้าง หลาย
แห่งท่านไปกันหลายแห่ง คนเหล่านั้นเขาถือว่าเขาเป็นเจ้าภาพ
ร่วมกัน เขาต้อนรับ เขาแสดงความชื่นชมยินดี เขาถวายของ
เพื่อเป็นที่ระลึก บอกว่าเมื่อท่านเป็นพระราชาคันตุกะของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เขาก็ขอเป็นเจ้าของภาพคนหนึ่งด้วย

บรรยากาศเหล่านี้เป็นบรรยากาศของความมีน้ำใจต่อกันและกัน แสดงว่าคนมีจุดร่วมของสามัคคีธรรม คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อะไรก็ไม่รู้เพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทุกคนก็ประนีประนอมกัน ประสานประโยชน์กัน แต่จะเห็นว่ามีคนบางกลุ่มที่เคยเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้ ที่แสดงกัญชาติ แสดงความจงรักภักดี ต่อสู้เพื่ออะไรต่ออะไรต่างๆ ไม่รู้หายไปไหนหมด ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คนว่าพูดนะพูดได้ แต่ว่าทำได้หรือเปล่า ทำได้อย่างต่อเนื่องหรือเปล่า ถ้าจิตมันอยู่ตรงนี้ก็สามานสามัคคีกันได้แล้ว

แต่ละคนเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ ไม่เบียดเบียน ไม่ริดนาทาเร้นซึ่งกันและกัน สังคมก็อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข หรือต่างคนต่างเคารพสิทธิในคุ้มครองของกันและกัน ไม่ล่วงละเมิดกัน คนก็สามัคคีกัน คนมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อกัน ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ไม่ใส่ร้ายป้ายสีกัน ไม่ยุให้ร่ำดำให้ร้าย คนก็สามัคคีกัน แต่ละคนพูดอย่างมีสติ ทำอย่างมีสติ คิดอย่างมีสติ ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดให้โทษ คนก็สามัคคีกัน

ธรรมะจะจากความเป็นมากไปสู่ความเป็นหนึ่ง หลักการตรงนี้เป็นหลักการของศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลเป็นการยอมรับนับถือสิทธิของกันและกัน ไม่ล่วงละเมิดกัน ไม่กระทบกระทั่งกัน เป็นการประสานประโยชน์กัน อยู่ในตัว คล้ายๆ กับคนเคารพกฎจรรยาจรด้วยกัน ชั้บรรดไปถึง

กรุงเทพฯ เชียงใหม่ หรือว่าเชียงใหม่ นราธิวาสอะไรก็ได้ ร่วมถนนเดียวกัน อาจจะใช้เลนเดียวกัน อาจจะทำเลนกัน ไม่ได้พูดคุยอะไรกัน เพียงแต่ไม่เบียด ไม่แซง ไม่ปาด ไม่เฉี่ยว ไม่ชนกัน ก็เรียบร้อย ก็อยู่ร่วมกันได้ ร่วมเดินทางกัน ทะลุประเทศได้แล้ว

ในส่วนอื่นๆ ก็มีลักษณะอย่างนั้น นั่นคือ แนวของศีล ถ้าแนวธรรมะรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีน้ำใจเอื้ออาทร ห่วงใย มีการสงเคราะห์ มีการอนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการโอบอ้อมอารีกัน คนรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคีกัน ถ้าถึงระดับสมาธิคนจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จิตจะอยู่ในสภาพอย่างเดียว

สังคมของท่านผู้เข้าถึงสมาธิจริงๆ จะมีแต่ความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน คนเหล่านั้นให้อยู่กันเป็นแสนเป็นล้าน ก็ล้านก็ได้ ไม่มีการทะเลาะกัน

สามัคคีธรรมเป็นยอดของสังคม คือทำอย่างไรคนจะไม่ทะเลาะกันเสียอย่างเดียว อะไรก็ตีหมด ประเทศไทยที่น่าคิดคือ เราฟังเพลงชาติทุกวัน ยืนเคารพธงชาติทุกวัน จนขนาดสิงคโปร์ เขาแสดงความชื่นชม ตื่นเต้นกับคนไทยว่า ไม่มีชนชาติไหนหรอก ที่พอได้ยินเสียงดนตรีขึ้น คนก็เตรียมลุกขึ้นยืน พอเพลงชาติร้องก็ยืนตรง โดยไม่มีใครบังคับ เหมือนกับแต่งชุดเหลือง ไม่มีใครบังคับใคร แต่ว่าทุกคนจะรู้สึกสุขใจที่เหมือนมีอะไรได้ทำเพื่อในหลวง โดยรู้สึกว่าได้ทำเพื่อในหลวง เอกลักษณ์ที่เป็นวันราชสมภพของพระองค์มาใช้ แสดงว่าตนได้มีส่วนร่วม

ลักษณะความคิดเหล่านี้ จะต้องอาศัยจิตที่มีความเป็น
หนึ่งเดียว คือจิตที่เข้ากันได้ เรียกว่าจิตที่เป็นธาตุเดียวกัน
เข้ากันได้ เหมือนกับน้ำกับน้ำ เข้ากันได้

ไปพูดในสมาคมศาสนิกสัมพันธ์ ๕ ศาสนา เกิดความ
คิดขึ้นมา ได้ตั้งข้อสังเกตให้เพื่อนต่างศาสนาฟัง คนประชุม
กันประมาณ ๒ พันกว่า บอกว่าให้ลองคิดดูเถิด ทุกชีวิตเป็น
ส่วนแยกของดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ข้างนอกตัวเราก็มีดิน น้ำ
ลม ไฟ อากาศ ในตัวเราก็มีดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ พวกนี้เขา
เข้ากันได้หมด ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ เขาเข้ากันเองได้ และ
เข้ากับส่วนอื่นได้ แต่ทำไมพอเป็นคนขึ้นมากลับเข้ากันไม่ได้

คนสัตว์มีวิญญาณธาตุ คุณภาพของวิญญาณต่างกัน
ในความเป็นวิญญาณ มีกิเลส มีความชั่วด้วย มีความดีด้วย
และมีกลางๆ ด้วย พวกนี้ถ้าพัฒนามาได้ถึงจุดหนึ่ง เราสร้าง
ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เช่น ฐานความคิดใหญ่ของ
ศาสนาประเภทเทวนิยม มีพระเจ้าผู้สร้าง พระเจ้าสูงสุดจะ
เรียกอย่างไรก็เป็นเรื่องของเขา เขาถือว่าสรรพชีวิต สรรพสิ่ง
ตลอดถึงโลกทั้งปวง พระเจ้าของเขาเป็นผู้สร้างมา ถ้าคุณเชื่อ
อย่างนั้น คุณเชื่อของคุณ รักษาความเชื่อเอาไว้ แต่อย่าพูด
แสดงว่าคนที่นับถือศาสนาอื่นก็เป็นผลิตผลของพระผู้เป็นเจ้า
ด้วย เมื่อคุณนับถือพระผู้เป็นเจ้า คุณต้องไม่ไปเบียดเบียน
ผลงานของพระผู้เป็นเจ้า ถ้าคุณเบียดเบียนผลงานของพระ
ผู้เป็นเจ้า แสดงว่าคุณไม่นับถือพระผู้เป็นเจ้า เห็นไหมถ้าเรา
คิดอย่างนี้ คนจะไม่ทะเลาะกัน เพราะว่าแต่ละคนเป็นพี่น้อง
กัน มาจากพระเจ้าพระองค์เดียวกัน

พระพุทธศาสนาไม่ได้คิดอย่างนั้น แต่คิดว่าสรรพชีวิตในโลกเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมด เราปรารถนาการอยู่ร่วมกันโดยไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายกัน ให้แต่ละชีวิตอยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่ฐานะของตน

ถ้าเราคิดอย่างนั้นแสดงว่า คนที่นับถือศาสนาอื่นก็เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันกับเรา ไม่มีใครที่ควรแก่การเบียดเบียนได้จริงๆ ในโลกนี้ ไม่มีพวกอื่นเลย เพราะอะไร เพราะว่าเราเป็นผู้อาศัยโลก เราไม่ใช่เป็นเจ้าของโลกนี้ เราเป็นคนอาศัยโลกชั่วคราว

โลกคล้ายๆ กับโรงแรม หรือยานพาหนะที่เราอาศัยเดินทาง เราก็ร่วมทางกันไป เมื่อถึงจุดหนึ่งเราก็แยกย้ายกันไป พอถึงจุดหมายปลายทาง ต่างคนต่างก็แยกย้ายกันไป ตามกรรมที่เขาได้กระทำเอาไว้ การเดินทางก็ตามเจตนาที่เขาได้ตั้งใจเอาไว้ เรามาเครื่องบินลำเดียวกัน เราไปเรือลำเดียวกัน เราไปรถไฟขบวนเดียวกัน เราไปรถยนต์คันเดียวกัน เสร็จแล้วต่างคนต่างก็ต้องแยกกัน

บนเส้นทางที่เดินไปด้วยกันนั้น จะทะเลาะกันทำไม ทะเลาะกันต้องการแย่งอะไร ต้องการชิงอะไร คุณต้องการได้อะไร เพราะว่าคุณกำลังจะไป คุณไม่ใช่กำลังจะอยู่ คุณกำลังจะไป

แต่คนไปหลอกตัวเอง สังคมหลอกตัวเอง คนอายุมาก บอกว่าอายุน้อย อย่างอาตมาปีนี้ก็ ๗๒ เราบอกลูกศิษย์ว่า ถ้าอายุ ๘๐ อีก ๘ ปีตายนะ ถ้าอยู่ถึง ๙๐ มันก็ ๑๘ ปีก็ตาย

แล้ว อายุข้างหน้าน้อยนิดเดียว ไม่ได้มากอะไร สำคัญให้เรา
ใช้ปัจจุบันให้ดีเท่านั้นเอง

ดังนั้นถ้าเราคิดได้อย่างนี้ เอกภาพของโลกก็เกิดขึ้น คิด
จากส่วนยอดของความเชื่อระดับอุดมการณ์ของศาสนา ทั้ง
เทวนิยม ทั้งอเทวนิยม แล้วทำไมเราไม่คิดละ ปัญหาตรงนี้
ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าธรรมะทั้งหลายสำคัญให้
เรามี เราเรียกร่องจริยธรรมจากคนอื่น แต่เราไม่มีจริยธรรม
ให้เขา เราเรียกร่องความยุติธรรมจากคนอื่น แต่เราไม่ยอม
ให้ความยุติธรรมแก่เขา เราทำตัวเป็นนักเรียกร่อง แต่เราก็
ไม่ยอมให้เขา อย่างที่บอกว่าประเทศไทย ร้องเพลงชาติ
ทุกวัน ความตอนหนึ่งว่า

อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี
ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด
เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัยชโย

หมายความว่าอย่างไร หมายความว่าสังคมไทยนี้เป็น
สังคมที่อยู่กันมา ตลอดรอดฝั่งกันมา รอดปากเหยี่ยวปากกา
กันมา ก็เพราะว่า

- ๑) เรามีความสามัคคีกัน
- ๒) เรามีความรักสงบ
- ๓) เรามีความเสียสละ
- ๔) เรามีความกล้าหาญ

มีอะไรเหลืออยู่บ้าง เดี่ยวนี้จะเห็นว่าความสามัคคีเหลืออยู่ แต่เหลืออยู่ระยะสั้นๆ ถ้าสังเกตข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ จะเล่นเหมือนเดิม ต่างกันอย่างนี้ตลอด บางทีลำบากเพื่อเจ้อ คนกลัวคนพวกนี้กันจริงๆ นึกไม่ออกว่ากลัวอะไรกันนักหนา เธอเป็นอภิสิทธิ์ชนมาจากไหน นึกอยากจะด่ากราดใครก็ด่า นึกจะตัดสินใครก็ตัดสิน ไม่มีการเคารพกฎเกณฑ์กัน เรียกร้องการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ด้วยการทำให้คนอื่นเดือดร้อน ทำอย่างไรอย่าให้คนอื่นเขาเดือดร้อน ละอย่าลืมว่าทั้งหมดคนอื่นเขาเดือดร้อน ไปอ้างว่าชุมนุมอย่างสันติ แต่กลับปิดถนนหมด เคยคิดหรือไม่ว่า ในขณะที่คุณปิดถนน มียายแก่กำลังป่วยหนัก เขานำส่งโรงพยาบาล ต้องอ้อมถนน ตายพอดี ไปไม่ทันถึงโรงพยาบาล รถติด ผู้หญิงคนหนึ่ง กำลังจะคลอด เข้า ไปไม่ทัน ต้องอ้อม ต้องเลี้ยว รถติด ไปคลอดในรถ ทำอย่างไร ไม่มีความสำนึกรับผิดชอบกันเลย ไม่มีคิดถึงคนอื่น คิดแต่จะแสดงกิเลสตัณหาของตัวเอง ความดีร้ายของตัวเองออกมาอวดใคร

สังคมนี้ควรหันมาทบทวนตรงนี้ พระราชดำรัสที่ว่า สร้างสังคมสันติได้ เพราะว่าธรรมะที่ทรงปรารถนา คำว่า นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเรา สามารถร่วมมือร่วมใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน งานใหญ่จะกลายเป็นงานเล็กหมด เพราะว่าต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างช่วยเหลือกัน ต่างคนต่างทุ่มเท ต่างคนต่างเสียสละ กระบวนเรือพระราชพิธีซ้อมกันตั้งหลายเดือน แต่คนเหล่านั้นมีความรู้สึกว่าเขาได้ทำเพื่อในหลวง สุดๆ ในชีวิตเขาแล้ว

เพราะเกิดมาชาติหนึ่ง เขาทำเพื่อในหลวง เขาเป็นสุขแล้ว เขา
ไม่ได้สนใจเรื่องอื่น

เห็นไหมถ้าเรามีจุดยึดเหนี่ยวร่วมกัน สามารถร่วมมือร่วม
ใจกันได้ ให้ลองสังเกตประวัติศาสตร์ เวลาเกิดวิกฤตมาจาก
ข้างนอก เราชร่วมมือร่วมใจกันแก้วิกฤตได้ แต่พอเสร็จวิกฤต
จากข้างนอกเราก็ทะเลาะกันเองทุกที คล้ายๆ กับตอนกู้ชาติ
ตอนพระนเรศวรมหาราชกู้แผ่นดิน ตอนพระเจ้าตากสิน
มหาราชกู้แผ่นดิน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พอกู้ชาติกู้แผ่นดิน
เสร็จ คนก็เริ่มแตกแยก เริ่มทะเลาะวิวาทกัน แย่งแย่งชิง
อำนาจกัน เช่นฆ่ากัน ทำลายล้างกัน ไม่มีใครคิดหลบจำ
เป็นเหตุการณ์ซ้ำๆ ซากๆ อย่างนั้น ได้อ่านประวัติศาสตร์ชาติ
ไทยแล้วอยุธยาที่น่าสลด มันเป็นอย่างไรกันบรรพชนเรา
อย่างไร บรรพชนท่านก็ตายไป ช่างเถอะ แต่คนรุ่นเราทำ
อย่างไร จะได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันสร้างสรรค์ให้
เกิดความสมานฉันท์สามัคคีมีเอกภาพ

บทเรียนตรงนี้จึงเป็นบทเรียนที่ควรสืบต่อ ไม่ใช่ปล่อยให้
ให้จบแค่วันที่ ๑๓ มิถุนายน เวลานี้ ขณะนี้ และต่อไป ต้อง
มีหลักธรรมเหล่านี้ เพราะว่าชาติบ้านเมืองต้องอยู่ เราทุกคน
ก็ต้องตายจากไป ใครตายก่อน ตายหลัง ล้วนตายทั้งนั้น แต่
ว่าชาติบ้านเมืองต้องอยู่ ลูกหลานต้องอยู่อย่างมีปกติสุข

สามัคคีธรรมจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น ทรงใช้คำว่า
ความรู้รักสามัคคี ความรักหมายความว่ารักกันและกัน รัก
ตัวผลของสามัคคี รักซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกร่วมกัน เป็น
ผลกนิกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ด้วยกัน เป็น

คนไทยด้วยกัน อยู่แผ่นดินเดียวกัน จะเห็นฝรั่งต่างชาติมา
กันเยอะ เขาชื่นชมยินดี เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กัน มีความ
รู้สึกผูกพัน คล้ายๆ กับเขาก็เป็นส่วนหนึ่ง เป็นหนึ่งในตรงนั้น
พระประมุขและผู้แทนองค์พระประมุขแต่ละพระองค์ ที่รับสั่ง
นำตั้งต้นใจ ดีใจว่านี่คือความรู้สึกจากความบริสุทธิ์ใจของท่าน
เหล่านั้น

พระราชอาธิบดีแห่งบรูไนรับสั่งเรียกในหลวง ด้วยภาษา
ง่ายๆ แต่ลึกซึ้ง กินใจ ไม่รู้จะอธิบายอย่างไร ทรงใช้คำว่า
เป็นมหามิตร คือเป็นที่เคารพรักของกษัตริย์ทั้งหลายเหล่านั้น
คำว่า มหามิตร นับว่าสุดยอดแล้ว ไม่รู้จะใช้คำอะไรมาแทน
การเป็นกัลยาณมิตรกัน มีความพร้อมที่จะเสียสละให้กันได้
เราจะเห็นว่า ความรู้สึกรัก ความเคารพ ความนับถือ ความ
ศรัทธา ความภาคภูมิใจ ความเมตตา ความสงสาร เสียสละได้
หมด เป็นความรู้สึกเท่าไรเท่ากัน ดังนั้นถ้าเรารู้สึกว่าอีก
ฝ่ายหนึ่งคือมหามิตร ที่มีความเคารพ นับถือ ทุกฝ่ายจะมี
การเสียสละให้แก่กันและกันได้ ท่านเป็นคนต่างชาติ ต่าง
ศาสนา แต่ท่านก็ให้ความเป็นมิตร ให้ความเคารพนับถือต่อ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ของเรา

แล้วเราล่ะ เราเป็นคนไทย เราเป็นพสกนิกรของ
แผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงชื่นชมความ
สามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพวกเราทำ
อย่างไรให้พระองค์ชื่นชมได้ตลอดไป เป็นการรักษาพระทัย
ของพระองค์ให้อยู่เป็นมิ่งขวัญของชาติบ้านเมืองได้ตลอด
กาลนาน

ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน



เคยเล่าถึงการมองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นคน ๕ แผ่นดิน ท่านเกิดในสมัยรัชกาลที่ ๕ อยู่มาทุกรัชกาลเป็นคนค่อนข้างใกล้ชิด เพราะท่านเป็นหม่อมราชวงศ์ ท่านบอกว่า

พระมหากษัตริย์พระองค์อื่น ๆ ทรงครองแผ่นดิน แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ องค์ปัจจุบัน ทรงครองใจคน

พิสูจน์ให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จไปที่ไหนก็ตาม จะอยู่ภายในใจของประชาชน ชาวอื่นได้ดูหรือไม่ได้ดูไม่เป็นไร ขอให้ได้อยู่ในพระราชสำนักก็แล้วกัน ดูแล้วเราเกิดชื่นชม อนุโมทนาและมุทิตาจิต เพิ่มพูนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์มากยิ่งขึ้น

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นบทพิสูจน์อย่างดีมาก ๆ และคงพิสูจน์ได้ตลอดไป ที่เน้นชัดเจนคือ พระองค์ทรงสอนให้เรา รู้ ทรงทำให้เราดู ทรงอยู่ให้เราเห็น ทรงเย็นให้เราสัมผัส ทำไมเราไม่เดินตาม แสดงความชื่นชมต่อพระองค์ อันเป็นความดีระดับหนึ่ง

กระบวนกรของกรรม กรรมใดใครก่อ คนนั้นรับกรรมไป พระองค์ประพฤติปฏิบัติธรรม พระองค์มีความเจริญใน

ธรรม ถ้าเราต้องการเจริญด้วย ต้องประพฤติปฏิบัติธรรมด้วย
บางคนตั้งความปรารถนาที่จะเกิดร่วมกับพระองค์ตลอดไป
ต้องทำบุญกันให้มากๆ ไว้ จึงจะสามารถเกิดร่วมยุคกันได้ พวก
ซีเหฺล้าเมายา คอรัปชันโกงกิน ปรารถนาจะเกิดร่วมยุคกับ
ในหลวง ไม่ได้หรอก เหมือนกับพระเทวทัตกับพระพุทธเจ้า อยู่
ร่วมกันไม่ได้ ตอนเกิดเกิดเป็นราชกุมารด้วยกัน เป็นลูกพี่
ลูกน้องด้วยกัน แต่ว่าการใช้ชีวิตต่างกัน เมื่อก่อนก็อาจจะเดิน
เคียงๆ กันไป เสร็จแล้วหันข้างหากัน เสร็จแล้วหันหลังให้
กันเลย ผลสุดท้ายพระสิทธัตถะเป็นพระพุทธเจ้า เทวทัตก็
ตกนรกอเวจีไป

การแสดงความจริงรักภักดีที่ดีที่สุด คือปฏิบัติตามธรรมะ
ที่พระองค์ทรงปฏิบัติ ทรงใช้เป็นเครื่องมือในการครองชีวิต
ปฏิบัติภารกิจของแผ่นดิน

มีเหตุการณ์สมัยคอมมิวนิสต์ยังแรงอยู่ พระองค์ต้องการ
จะเสด็จไปเยี่ยมราษฎรที่จังหวัดพัทลุง ตอนนั้นคอมมิวนิสต์
แรงมาก มีถึงแดงเกิดขึ้นแถวพัทลุง กระทรวงมหาดไทย
รายงานเข้ามา ขอให้ชะลอการเสด็จไว้ก่อน เพราะกลัวจะไม่
ปลอดภัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ คิดอย่างไร รับสั่ง
อย่างไร

รับสั่งว่า ราษฎรเขาเสี่ยงภัยยิ่งกว่าเราหลายเท่า เพราะเขา
ต้องอยู่ที่นั่น เขายังอยู่ได้ เราจะขลาดแม้แต่จะไปเยี่ยมเยียนสุข
ทุกข์ของเขาเชียวหรือ

ประโยคสั้นมากแต่ต้องคิดมาก จะเห็นว่าโลกมันโลก
มนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์กลัวมนุษย์ ไม่รู้จะเกิดมาทำอะไร

เหมือนกัน ถ้ากลัวแล้วไม่ตาย ก็น่ากลัวอยู่หรอก แต่กลัวแล้ว ก็ตาย ไม่กลัวก็ตาย ทำไมต้องกลัว กลัวทำไม เวลานี้บ้าน เมืองเราเหตุการณ์ทางภาคใต้ถือว่าแรง เคยลงไป ๒-๓ ครั้ง แล้ว ไม่เห็นว่าแรงอะไรทั้ง ๓ จังหวัด หลายอำเภอ แต่ว่าการ เป็นพระ การไปไหนมาไหนจึงลำบาก ต้องอาศัยชาวบ้านเขา ช่วยขับรถให้ บางทีชาวบ้านไม่กล้าขับ เราไม่กลัวหรอก แต่ เขากลัว เราก็ไปไม่ได้ อย่างลี้มว่าที่จริงคนเหล่านั้น ส่วนใหญ่ เรียกว่า เปอร์เซนต์อาจจะถึง ๙๖-๙๘ ถึง ๙๙ ด้วยซ้ำไป เป็น คนดี มีอัธยาศัยยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นสังคมสันติสังคมหนึ่ง แต่ว่ามี การพูด การเขียน น่ากลัวไป

มีคนสงสัยดีเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตากใบ อธิบายรุนแรงมาก แต่ถ้าเราดู เรารู้ เราเห็นเหตุการณ์ในบ้านในเมืองลักษณะนี้ มามาก จะเห็นว่าเหตุการณ์ที่จริง ๒-๓ กรณีเท่านั้น พวกนี้ ฉายหมุนซ้ำเรื่อยๆ คนที่ดูไม่ได้วิเคราะห์ว่า นี่กรณีเดียวกัน ทั้งนั้นกับกรณีก่อนๆ แต่ถ่ายหมุนอยู่ประมาณสัก ๔ ครั้ง ชุด เดียวกันทั้งนั้น สถานที่เดียวกันคือที่ตากใบ

นี่คือความเลวร้ายของคน บ้านเมืองไม่สงบอยู่แล้ว ทำไม ไปสร้างความรุนแรง คนดูก็แยกไม่ออก ว่าที่จริงเขาเอาภาพ มาหมุนเอา เหตุการณ์เหล่านี้คล้ายๆ กับตอน ๖ ตุลา หรือ ตอน ๒๐ พฤษภาคม พฤษภาคมทมิฬ เหตุการณ์ที่โรงแรมรัตน-โกสินทร์ เอามาหมุนซ้ำๆ คล้ายๆ เป็นความรุนแรงให้เห็น

ถ้าเราตอกย้ำให้เกิดความรุนแรง สังคมก็รุนแรง ปัญหา เกิดขึ้นแล้ว เราแก้ไขไม่ได้ ก็นับหนึ่งใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าเรา เห็นอะไรเป็นความรุนแรง ควรทิ้งไปเลย

บ้านเมืองของเราทุกอนุของแผ่นดินนี้ คนไทยสามารถไปไหนมาไหนได้ ไม่ต้องไปกลัวอะไรไปอย่างมิตร ไม่ได้ไปอย่างเป็นศัตรูกับใคร อยู่ที่ไหนก็อยู่อย่างเป็นมิตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จที่พัทลุง ท่ามกลางเหตุการณ์เหล่านี้ ในกาลต่อมาเสด็จที่ยะลาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ สมัยรัฐบาลอาจารย์ธานินทร์ ก็มีเหตุการณ์อะไรอยู่แต่ก็ไม่ได้แรงอะไร

ปัญหาเรื่องความคิด ความกลัวนี้เป็นเรื่องความเห็นแก่ตัว เป็นเรื่องที่ไม่มีเหตุผล สิ่งที่เราควรกลัวอย่างเดียวในโลกนี้คือกลัวความชั่ว กลัวบาปเท่านั้น อย่างอื่นไม่ต้องกลัว ตายก็ไม่ต้องกลัว เจ็บก็ไม่ต้องกลัว เพราะอย่างไรเราก็ตายอยู่แล้ว เราก็เจ็บอยู่แล้ว แต่ว่าความชั่วนี้เราไม่จำเป็นต้องทำ ควรต่อสู้กับมัน งดเว้นมันให้ได้ กลัวจะทำให้ได้น้อย กลัวจะทำให้ชั่วได้มาก นี่ควรกลัว เพราะว่าค่าของชีวิตอยู่ที่ทำความดีได้มาก ทำความชั่วให้น้อย จนถึงกับยุติความชั่วในหลายๆ เรื่อง ปัญหาก็คือ โลกทรรศน์การมองโลกปัญหาว่ามองอย่างไร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่งว่า

คนเราจะอยู่สุขสบายแต่คนเดียวไม่ได้หรอก ถ้าคนที่อยู่ล้อมรอบตัวเรามีความทุกข์ยาก ควรต้องแบ่งเบาความทุกข์ยากของเขาบ้าง ตามกำลังความสามารถเท่าที่จะทำได้

จะเห็นว่าเป็นโครงสร้าง เป็นความคิดของมหาบุรุษ พระพุทธเจ้าก็ทรงคิดอย่างนั้น พระพุทธเจ้าไปเห็นคนมีความทุกข์ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ทรงมองว่าต่อไปพระองค์ก็ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องหาทางช่วยคนให้หลุดพ้นจากความแก่ ความเจ็บ ความตาย กาลต่อมาพระองค์ประสบความสำเร็จของประชาชนในเรื่องอะไรก็ตาม ทรงพยายามที่จะแบ่งเบา ความทุกข์ของคนเหล่านั้น แก้ไขปัญหาให้แก่คนเหล่านั้น ซึ่งทางออกให้แก่คนเหล่านั้น เขาเรียกว่า มหาบุรุษนั้นมีจิตที่ กอรปด้วยกรุณา

ลองนึกดูง่ายๆ ที่ท่านบอกว่า กินคนเดียวไม่ได้สุข มีเรื่องจริงหลายปีแล้ว แต่ว่าเป็นเรื่องที่เราฟังแล้วเราสลดใจ คุณตาอยู่กับหลาน ๒ คน คุณตาต้องการจะกินข้าวเหนียว มะม่วง ก็ให้หลานไปซื้อมา ซื้อข้าวเหนียวตั้งกิโล มะม่วงก็ กิโลไม่รู้ เวลากินแทนที่ตาจะแบ่งให้หลานกินด้วย ก็นั่งกินคนเดียว หลานก็นั่งดูด้วยความอยากจะกินด้วย แต่ตาไม่ให้ ตากินมากเกินไป ในที่สุดก็ซ้อคตาย เป็นการกินตอนนั้นฤดูร้อนพอดี จะเห็นว่าถ้าตาแบ่งให้หลานกิน กินด้วยกัน ๒ คน ตาหลาน ก็พออิ่มพอดี แต่พออาหารที่ควรจะกิน ๒ คนพอดี กินคนเดียว ก็ตาย

นั่นแสดงว่ากินคนเดียวไม่ได้สุขหรอก เพราะเราอยู่ท่ามกลางญาติพี่น้อง ที่มีทุกข์มีปัญหามาก เคยมีความคิด แต่ ก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปพูดไปแสดงความเห็นอะไร บ้านเมืองเรามี สังฆทานมาก วันก่อนไปที่วัดพระราม ๙ ไปบรรยายไปอบรม

พระนวกะ ไปเห็นคนเขาขนสังฆทานขึ้นรถ รถ ๑๐ ล้อขนาดใหญ่ด้านข้างสูง ก็ถามพระเขาว่าทำไมไม่แก็ดดูเสียก่อนล่ะ เพราะสังฆทานพวกนี้ต้องแก็ดดู ถ้าไม่แก็ดดูแล้ว เราอาจเอาของเน่าเสีย หมดอายุ ไปให้เขาก็เสียเรื่องเหมือนกัน

ทำอย่างไรสังฆทานไม่จำเป็นต้องใช้หрок วัดในกรุงเทพฯ ควรมีศูนย์รวมไว้สักแห่งหนึ่ง มีเจ้าหน้าที่ช่วยจัดแยกประเภทดูอายุของมัน แล้วแพ็คเข้ากล่อง เขียนบอกไว้ พอเกิดสาธารณภัย ที่ใดชนชั้นเลย ขึ้นรถได้เลย ในคืนนั้นแหละเตรียมพร้อมไว้แบบนี้ ก็ไปช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ ได้ เพราะของพวกนี้มารวมศูนย์ไว้ไม่ใช่ธรรมดา ว่ากันเป็นตันๆ ไม่รู้ก็สับสนด้วยซ้ำไป แต่เราไม่ค่อยคิดกัน เก็บไว้ทำอะไร รกฏฐิ เสียเวลารักษา เอาไปช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น เก็บไว้ถึงจุดหนึ่งเน่าเสีย ใช้ประโยชน์ไม่ได้

ความคิดที่เรียกว่า ความมีน้ำใจ อย่างที่บอกไว้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นั้น ท่านครองใจคน เราลองดูความคิด ๒ ตอน คุณชายคึกฤทธิ์ เล่าว่า ท่านได้กราบทูลถามว่า ทรงห้อยบางไหม?

รับสั่งว่า *ความจริงมันน่าห้อยหรือ บางเรื่องมันน่าห้อย แต่ว่าฉันห้อยไม่ได้ เพราะเดิมพันของเรานั้นสูงเหลือเกิน เดิมพันของเรานั้นคือบ้าน คือเมือง คือความสุขของคนไทยทั้งประเทศ*

เวลาต้องการจะเข้าไปเยี่ยมเยียนราษฎร ทรงมองว่าภัยอันตรายไม่ใช่จะไม่มี ตรงไหนก็มี แต่อย่าลืมนว่าราษฎรเขาอยู่

มาชั่ววนาตาปี เขาเสี่ยงภัยมากกว่า เราก็ก็นไประยะสั้นๆ ไปเยี่ยม
เยียนเขา ทำไมจะต้องไปหวาดกลัวกับภัยอันตรายเหล่านั้น

รับสั่งว่า **ราษฎรเขาเสี่ยงภัยยิ่งกว่าเราหลายเท่า
เพราะเขาต้องอยู่ที่นั่น เขายังอยู่ได้ เราจะพลาดแม้แต่
จะไปเยี่ยมเยียนสุขทุกข์ของเขาเสียหรือ**

หมายความว่าทรงถามทุกคน ไม่ใช่ถามใครคนใดคน
หนึ่ง ถามทุกคน ทุกคนควรตอบ

เรื่องความกลัวลงไปทางจังหวัดภาคใต้ ไปถามพรรคพวก
ว่าเป็นอย่างไร ไปเยี่ยมข้างล่างบ้างหรือเปล่า มีพระไปกัน
ไม่มากนัก ก็ไปช่วยในด้านปัจจัย ๔ จึงเป็นปัญหาในการได้มา
จากไหน? ทุกรูปจึงต้องเจียมตัวพอสมควร ถ้าไปเยี่ยม ต้อง
มีเงิน มีของ ถ้าไม่มีเงิน มีของ ไม่รู้จะไปทำอะไร กลายเป็น
การรบกวนเขา แต่ถ้าเรามีเงิน มีของ มีอะไรไปแจกเขา ไป
บรรเทาภัยต่างๆ ให้แก่เขา บริการต่างๆ มันก็คงรบกวนเหมือน
กัน แต่เขาก็ได้ประโยชน์ ฉะนั้นการไปแต่ละคราวจึงต้อง
เตรียมตัว ต้องมีเงินมีทองพอสมควร พื้นที่ ๓ จังหวัด ไม่ใช่
ธรรมดา อย่างน้อยเราก็นไปในสักจุดหนึ่งใหญ่พอสมควร เพื่อ
จะแบ่งเบาความทุกข์ให้แก่เขา

ปัญหาเรื่องความคิด **คนเราจะอยู่สุขสบายแต่คนเดียว
ไม่ได้ ถ้าคนที่อยู่ล้อมรอบมีความทุกข์ยาก ควรต้องแบ่ง
เบาความทุกข์ยากของเขาบ้าง ตามกำลังและความ
สามารถเท่าที่จะกระทำได้**

จะเห็นว่าน้ำพระทัยที่มากด้วยความเมตตากรุณา กลายเป็นปกติ ส่วนวนบาลีเรียกว่า เมตตาวิหารี คือมีเมตตา กรุณาอยู่โดยปกติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ความจริง เป็นลักษณะของโลกานุกัมปโก คือ ทรงอนุเคราะห์ต่อชาวโลก ทรงมีน้ำพระทัยต่อคนทุกคน ชาวคราวต่างๆ เกิดสาธารณภัย ในที่ต่างๆ จะมีพระราชโทรเลขแสดงความเสียพระทัย ให้ คนมูลนิธิส่งข้าวของไป ช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยเหล่านั้น เท่าที่จะช่วยได้ ลักษณะของโลกานุกัมปโก เป็นคุณสมบัติของ พระพุทธเจ้า หลักการในพระพุทธศาสนาทั้งหมดไปรวมอยู่ที่ เป็นผู้อนุเคราะห์โลก เป็นผลรวมของการละชั่ว ประพฤติดี

มนุษย์พอละชั่วประพฤติดีไปจนถึงจุดหนึ่ง ความดีก็เพิ่ม พูนมากยิ่งขึ้น จิตจะสากล จิตคิดอนุเคราะห์ต่อชาวโลก คำถามที่ว่า การพูดที่ดี การทำที่ดี การคิดที่ดี คำถามสุดท้าย ว่า คนอื่นจะได้ประโยชน์อะไร ชาวโลกจะได้ประโยชน์อะไร ถ้าชาวโลกไม่ได้ประโยชน์ ก็ไม่ทำ

การทำเพื่อผลประโยชน์ของตน อย่างพวกตัดไม้ทำลาย ป่า คิดเฉพาะเรื่องตัวเอง ยังนึกน้อยใจว่า คนไทยทำไมมีการ ศึกษาสูงขึ้น แต่ว่าพฤติกรรมเลวร้ายมาก มีการตัดไม้ทำลาย ป่า บุกรุกพื้นที่สาธารณะ บุกรุกภูเขา บุกรุกแม่น้ำ บุกรุก ท้องนา ขุดบ่อดินจนพังวินาศไปหมด คนเหล่านี้เกิดมาอาศัย แผ่นดินอยู่ไม่กี่ปี แต่ทำลายล้างธรรมชาติเสียมากเหลือเกิน

เรามีต้นแบบ มีตัวอย่างที่ยอดเยี่ยมให้เห็นกันอยู่ พระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษา ๘๐ คน ๘๐

บ้านเรามีมาก แต่ว่ามีใครที่อายุ ๘๐ แล้วก็ยังทำงานเกื้อกูล แก่สังคมมหาศาลได้อย่างนี้บ้าง พระพุทธเจ้าก็ ๘๐ แต่ ๘๐ ของพระพุทธเจ้าเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่โลก กระจายไปใน ทุกส่วนของโลก เพราะฉะนั้นเรามีชีวิตต้นแบบ ที่สถาบันพระ มหากษัตริย์ เรามีพระมหากษัตริย์ต้นแบบที่ครองใจพสกนิกร ไว้ทั้งแผ่นดินตลอดถึงประเทศต่างๆ เหตุการณ์ในงานเฉลิมฉลอง ๖๐ ปีในการครองราชย์ ไม่น่าเชื่อ ชาวคราวจากต่าง ประเทศ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ออกเต็มไปหมด ๑๐๐ กว่าประเทศ รู้เรื่องกันแพร่หลาย

แสดงให้เห็นว่าต่างประเทศเขาชื่นชม ก็ได้บทสรุปว่า คุณ ทำดีสิ คุณทำดีจนคนอื่นยกย่อง เขาก็ชื่นชม แต่การที่คนอื่น เขาไม่ยกย่อง เขาไม่ชื่นชม เพราะว่ามันไม่มีอะไรให้ชม ถ้ามี อะไรให้เขาชม เขาก็ชม สังคมก็พร้อมที่จะชื่นชมยินดีกับเรา อยู่ เพียงแต่ว่าเขาไม่รู้เอาตรงไหนมาชื่นชมเท่านั้น

กรณีนี้ถ้าเราต้องการแสดงความจงรักภักดีจริงๆ เอา ความคิดความอ่านดังกล่าวมาสักตอน ตอนใดตอนหนึ่ง แล้ว ยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดย เสด็จรอยยุคลบาท คุณจะอยู่ที่ไหนไม่สำคัญหรอก สำคัญว่า ได้ปฏิบัติธรรมะตามที่พระองค์ปฏิบัติ ตามที่เป็นพระบรม ราโชวาท ตามที่ปรากฏในเอกสารต่างๆ และธรรมะเหล่านั้น ความจริงก็ตามที่ศาสดาในศาสนาต่าง ๆ ได้สั่งสอนไว้นั่นเอง

ธรรมะเป็นกฎสากลดังกล่าวแล้ว ไม่ได้เจาะจง ไม่ได้ ผูกขาดไว้ที่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งหมด เป็นธรรมจริยา เป็นจริยธรรม เป็นศีลธรรม เป็นคุณธรรม

ถ้าหากว่าบุคคลภายในประเทศชาติแสดงความ
จงรักภักดีด้วยการน้อมนำพระจริยาวัตร พระราชดำรัส
พระบรมราโชวาทตลอดถึงองค์พระปฐมบรมราชโองการ
มาเป็นแนวในการดำเนินชีวิต บ้านเมืองเราจะน่าอยู่ขึ้น
น่าอาศัยมากยิ่งขึ้น

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง



ได้นำเสนอพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ในวันครบรอบการครองราชย์ปีที่ ๖๐ ของพระองค์ เสด็จออกสีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม ได้รับสั่งข้อความซึ่งนำมาแยกประเด็น เพราะข้อความที่รับสั่งทั้งหมด เป็นพระสูตรเรียกว่า สาราณียธรรมสูตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในลักษณะพิเศษ คือทรงแสดงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอย่างนี้กำกับทุกข้อ ลักษณะคล้ายๆ กับมงคลสูตร มงคลสูตรแต่ละข้อจะจบลงด้วย ข้อนี้เป็นอุดมมงคล

อุดมมงคลตอนท้ายของมงคลสูตร ทรงใช้คำว่า

ไม่พ่ายแพ้ในที่ทั้งปวง ให้ถึงความสวัสดิในที่ทั้งปวง

หมายความว่า มงคลอันสูงสุดทั้ง ๓๘ ประการนี้ เมื่อบุคคลปฏิบัติตามแล้วจะทำให้เขาไม่พ่ายแพ้ในที่ทั้งปวง เป็นเหตุให้ถึงความสวัสดิในที่ทั้งปวง

ตามปกติแล้ว พระสูตรจะแสดงมาจนถึงบทสรุป ไม่ค่อยไปขยายในลักษณะอย่างนั้น พระสูตรนี้เป็นพระสูตรที่ทรงเน้นมาก เพราะเป็นหลักการสร้างสรรค์ พัฒนาสังคม ซึ่งมาจาก ร้อยพ่อพันแม่ให้อยู่ด้วยกัน ด้วยความสามัคคี สังคมสงฆ์เป็นสังคมที่คล้ายๆ ผสมมาจากชนเผ่าพันธุ์ต่างๆ มาเป็น

พระด้วยกัน พอเป็นพระแล้วก็ต้องให้ความเคารพนับถือกัน ตามสมควรแก่ฐานะ จำนวนพรรษาของกันและกัน โดยไม่สนใจว่าท่านเป็นชนชาติไหน เราไม่พูด แต่ก็ดูว่าท่านพรรษามากน้อยกว่าเรา ปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้อเฟื้อ เพราะฉะนั้น โอกาสที่จะเอาชาติ เอาเผ่าพันธุ์ เอาวรรณะ เอาอะไรต่ออะไร มาเป็นเงื่อนไขในการแบ่งแยก จะมีไม่ได้ง่าย

พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีการสร้างหลัก เรียกว่า สาราณียธรรม คือธรรมะที่จะนำให้คนระลึกถึงกันในทางที่ดี บางแห่ง ทรงเรียกว่า อปริหานิยธรรม แปลว่าธรรมะที่เป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียว ไม่เป็นไปเพื่อความเสื่อม แสดงว่าสังคมใดก็ตามที่ปฏิบัติธรรมะข้อนี้อยู่ ก็อยู่ชั่วฟ้าดินสลาย ไม่ใช่พอยุควิทยาศาสตร์เปลี่ยน มนุษย์จะต้องไปเลิกมีธรรมะเหล่านี้ ใช้ไม่ได้หรอก อยู่ไม่ได้เลย ถ้าได้อ่านให้จบแล้ว ความจริงคือ อริยมรรค เป็นหลักการของอริยมรรค เป็นการเน้นที่จิตสิกขา กับปัญญาสิกขา เป็นสังคมของการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นมิตร

ทรงรับสั่งว่า **นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกัน รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกัน มาได้ตลอดรอดฝั่ง**

นี่เป็นประเด็น ที่น้อมมองในมิติประวัติศาสตร์ ให้ลอง สังเกตประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย แต่ก่อนมีลักษณะเป็น

ชนชาติเร่ร่อน คล้ายๆ กับแถวตะวันออกกลาง แถวยุโรป ในยุคก่อนที่จะเป็นบ้านเป็นเมือง ในกาลต่อมาก็เริ่มรวมตัวกันเป็นกระจุกๆ มีลักษณะเป็นนครรัฐเล็กๆ เป็นเมืองเล็กๆ เรานึกถึงว่าแถวจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นจังหวัดเล็กๆ ในสมัยโบราณก็มีเมืองตั้ง ๓ เมือง เมืองอินทร์ เมืองพรหม เมืองสิงห์ สุพรรณบุรีก็มีหลายเมือง ชัยนาทก็มีหลายเมือง และยิ่งตอนเหนือยังมีเมืองมาก เพราะฉะนั้นกว่าที่จะรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ได้ก่อการทะเลาะวิวาทกันมาตลอด เราแย่งชิงกัน ต่อสู้กัน พยายามหาวิธีที่จะประนีประนอมประสานประโยชน์กัน ต้องใช้เวลานานมาก บางครั้งก็ทำได้สำเร็จ บางครั้งก็ทำไม่สำเร็จ แต่ว่าสังคมไม่นิ่ง ถ้าเราดูประวัติศาสตร์แล้ว ความจริงประวัติศาสตร์น่าจะเอามาศึกษาแล้ววิเคราะห์วิจัยหาจุดเด่น จุดด้อย จุดดี จุดที่จะเสริมเติม เพื่อให้เกิดองค์ประกอบที่สมบูรณ์ในการนำพาชาติบ้านเมือง ผ่านวิกฤตการณ์โลก ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์โลกไร้พรมแดนที่ปรากฏอยู่ในเวลานี้ จะเห็นว่าสังคมเราเริ่มจะเสียศูนย์ ถ้าเรามองตรงนี้ว่า ที่ทรงรับรองยืนยันว่าได้รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง จุดนี้สำคัญ จะเห็นว่าการรักษานั้นต้องใช้การป้องกัน ต้องมีการบำบัด การพัฒนาเป็นการเพิ่มพูนสิ่งดีงามขึ้น ต้องรักษาต่อ

การรักษาและการพัฒนาจะต้องทำต่อเนื่องกันไป เช่นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงประทานแก่ข้าราชการ

ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ โดยใช้ความเข้าใจ การเข้าถึง และพัฒนา ๓ คำ

ความเข้าใจ ถ้าคนกับคนและสัตว์ต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจอะไรซึ่งกันและกัน ก่อนที่จะเข้าใจคน ต้องเข้าใจองค์ประกอบของคนเสียก่อน ปัญหาที่เราไม่เข้าใจกันในเวลานี้ คือ เราไม่เข้าใจกันในเรื่องศาสนา เราไม่เข้าใจกันในเรื่องภาษา เราไม่เข้าใจกันในเรื่องวัฒนธรรม เราไม่เข้าใจกันในเรื่องของภูมิหลัง ด้านประวัติศาสตร์ ว่าดินแดนตรงนี้ ชนชาติไหนอยู่ก่อนอยู่หลัง นับถือศาสนาไหน อยู่ก่อนอยู่หลัง มันก็มีปัญหาอยู่ ๔ ประเด็นหลัก เวลานี้พอเราคิด เราทำ เราพูดปรากฏว่ามันไม่ใช่พัฒนา แต่กลับสร้างความแตกแยก มีความคิดที่จะสร้างพรรคมาลาญ มีความคิดที่จะสร้างพรรคอิสลาม

ถ้าทำอย่างนั้นเป็นการแบ่งแยกออกไป ทำไมเราไม่อาศัยยุทธศาสตร์ที่พระองค์ทรงประทานมา **เข้าใจ** เข้าใจอะไร เข้าใจภาษาของกันและกัน เด็กเยาวชนสามจังหวัดนี้ให้เรียน ๓ ภาษา เรียนภาษาไทย ทั้งไทยกลาง ไทยใต้ จะเห็นว่าไทยใต้นี้บางคำคนภาคกลางฟังไม่รู้ ถ้าหากว่าเรารู้เฉพาะไทยใต้ไม่รู้ไทยกลาง มันก็มีปัญหาในคำบางคำอีก แล้วเราก็ต้องเรียนภาษายาวีด้วยกัน ต้องเรียนภาษาอังกฤษด้วยกัน เป็นการสร้างขอบข่ายสังคมให้ลูกหลานของเรา ถ้าเราเรียนเฉพาะภาษายาวี เด็กข้างล่างก็ติดต่อได้เฉพาะพวกมาเลย์ ขึ้นมาข้างบนก็ติดต่อไม่ได้ เรียนเฉพาะภาษาไทย ก็ติดต่อได้เฉพาะข้างบน ลงไปข้างล่างไม่ได้ แต่ถ้าเรียนภาษาอังกฤษด้วย ก็

กระจายไปได้ก่อนโลกเลย โดยจะไม่มีปัญหาในการที่จะสื่อสาร
ในการทำความเข้าใจกัน

ในขณะที่เดียวกัน ต้องเรียนรู้ศาสนาของกันและกัน เด็ก
ที่นั่นต้องเรียนทั้งพุทธ ทั้งอิสลาม ความจริงก็ควรจะเรียนคริสต์
ด้วยเพื่อให้เข้าใจ จะได้เข้าใจภูมิหลังของกันและกัน เพราะว่า
ศาสนานี้เป็นภูมิหลังของมนุษยชาติ ศาสนาเป็นที่มาของ
วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีตแบบแผนต่างๆ
ถ้าไม่เข้าถึงศาสนา ถ้าสาวไปไม่ถึงศาสนานั้นๆ ก็จะมีปัญหา
ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน วัฒนธรรมเป็นเรื่อง
ค่อนข้างละเอียดละไม เพราะไปยึดโยงอยู่ทั้งเผ่าพันธุ์และ
ทั้งศาสนา และทั้งระบบความเชื่อถือต่างๆ ถ้าเราเรียนรู้ เรา
เข้าใจซึ่งกันและกัน พัฒนาไปด้วยกันได้

ในขณะที่เดียวกันภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์
ต้องใช้หลักโบราณคดี เข้าไปศึกษาค้นคว้าวิจัย ขุดค้น ลงทุน
เรียนรู้ด้วยกัน เรียนรู้เพื่อหาความเข้าใจที่ถูกต้องเท่านั้น ไม่ใช่
เพื่อเอาไปทะเลาะกัน จะเป็นทั้งพัฒนาและเป็นทั้งรักษาความ
เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

เวลาใดที่คนไทยทะเลาะกัน เราก็ไปไม่รอดทุกที ไม่ว่าจะ
ในช่วงใดก็ตาม พอเราทะเลาะกันเราก็ไปไม่รอด คนปุ่ย่า
ตายายท่านคงเกรงกลัวคนรุ่นใหม่ ท่านได้เล่าเป็นนิทานเรื่อง
นกกระจาบ ไปกินข้าวในนาของนายพราน นายพรานเอา
ตาข่ายไปดักไว้ นกเหล่านั้นก็พร้อมใจกันบินเอาตาข่ายไป
แขวนไว้บนปลายไม้ แล้วลงมากินข้าว ต่อมานกเหล่านั้น

ทะเลาะกัน พอไปติดตาข่ายอีก ต่างตัวต่างเกี่ยงกันไม่ยอม
บินกัน นายพรานก็เอาไปทอดกรอบเรียบร้อยไป เป็นบทเรียน
ในเรื่องสามัคคีธรรมอย่างดี แต่ว่าเล่าเป็นนิทาน ไม่ได้คิดว่า
นี่คือธรรมะภาคสนาม เพราะถ้าช่วงใดคุณขาดสามัคคี คนมาก
จะกลายเป็นคนน้อย วันใดที่คุณสามัคคี คนน้อยจะเป็นคนมาก

ในประวัติศาสตร์ของเรา ตัวอย่างตอนพระเจ้าตากสิน
กู้แผ่นดิน เห็นชัดมาก เพราะว่าใช้เวลาสั้นๆ พระนเรศวรต้อง
ใช้เวลาผ่านมามาก ๑๕ ปี กว่าที่จะกู้ได้ เพราะยังทรงพระเยาว์
มากตอนพม่ามายึดครอง ตอนกรุงศรีอยุธยาแตก คนเราเป็น
แสนๆ แต่คนมากกลายเป็นคนน้อย เพราะมีทะเลาะกันตั้งแต่
ก่อนหน้านั้นแล้ว พอพระเจ้าตากรวบรวมคนได้ครั้งแรกก็
สี่ห้าร้อย ไปซ่อนสมอยู่ที่เมืองจันทร์ ใช้เวลาทั้งหมดเบ็ดเสร็จ
ทั้งฝึกทหาร ทั้งต่อเรือ ทั้งตีอาวุธ ทั้งอะไรต่ออะไรทั้งหมดใช้
เวลาเพียง ๗ เดือน ยাত্রาทัพมาเป็นกองเรือ คนประมาณ
สี่ห้าพัน ใช้เวลาไม่กี่วันก็กู้ชาติได้ เราจะเห็นว่าตอนกู้แผ่นดิน
คนน้อย แต่ว่าตอนเสียแผ่นดินคนมาก

นั่นคือเป็นบทเรียนสำเร็จรูป วันใดที่คุณไม่สามัคคี คุณ
จะมากอย่างไร คุณก็มีกำลังน้อย เหมือนกับเราชักเย่อ คน
มากก็ได้ คนน้อยก็ได้ แต่ถ้าไม่ตั้งใจชัก ก็แพ้ คนฝ่ายหนึ่ง
น้อยแต่ถ้าทุ่มเทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ชักชนะ ฝ่ายมากถ้า
ไม่สามัคคีกันก็อาจจะแพ้ได้

ลักษณะเหล่านี้เป็นแบบอย่างที่ได้รับสั่งสั้นๆ แต่ว่าเรามอง
ย้อนประวัติศาสตร์ได้ ว่าสามารถร่วมมือร่วมใจกัน รักษาและ

พัฒนาชาติบ้านเมือง ให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง มาดูที่กรุงรัตนโกสินทร์ จะเห็นว่าเป็นช่วงๆ เป็นช่วงสั้นๆ อย่างนี้ มีการทะเลาะวิวาทกัน กรุงศรีอยุธยา ๔๑๗ ปี มีการปฏิวัติรัฐประหารทั้งหมด ๗ ครั้ง เปลี่ยนราชวงศ์ ๕ ราชวงศ์ ต่อมากกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มาถึงปัจจุบัน เรียกว่า ๗๐ กว่าปี ไม่น่าเชื่อ มีการปฏิวัติรัฐประหาร ๒๐ กว่าครั้ง มีการแตกแยกรุนแรงกัน คนไทยคิดว่าตัวเองเป็นเจ้าของอำนาจเองเอาอำนาจนั้นมาใช้เป็นการส่วนตัวของตัวเอง ในที่สุดกลายเป็นความแตกแยกไร้ฉันทานอย่างที่เรพบเห็นกัน

นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า เราไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอด และตอนนี้ที่จริงน่าเสียดาย ติดตามข่าวต่างประเทศ ญี่ปุ่นกำลังจะโอนท่าเรือน้ำลึกลงไปอยู่ที่เวียดนาม ทะเลก็ลึกด้วยตรงนั้น ถ้าเวียดนามได้ท่าเรือตรงนี้ แหลมฉบังจะเฉา เพราะว่าของเขาสามารถจอดเรือขนาดใหญ่ๆ ได้ และไม่ได้ไกลอะไรกัน สำคัญอย่างยิ่งคือเขาสามารถถ่ายสินค้าไปทางลาว ทางจีน ทางอะไรต่ออะไรตอนใต้ของจีนได้ เราเสียเวลาทะเลาะกัน มาเลยแข่งหน้าไปแล้ว เวียดนามก็กำลังจะแข่งหน้าไป เวียดนามเพิ่งลุกขึ้นไม่กี่ปี เพิ่งสร้างเอกภาพภายในชาติไม่กี่ปี เขากำลังจะแข่งหน้าเราไปได้อย่างสบายๆ

ประเทศไทยเรามาเสียเวลาทะเลาะกัน พวกนี้ พวก ๒-๓ กลุ่มนักการเมือง ฝ่ายรัฐบาล สมาพันธ์อะไร อยู่ดีๆ

ไม่ว่าดี ลูกขึ้นมาป่วนเมืองจนประเทศชาติชะงัก จะเห็นว่าเราเหมือนวิ่งแข่ง เราสตาร์ทช้านิดเดียวเราแพ้แล้ว ถ้าวิ่งแข่งมาราธอน พอทำเนาถ้าแรงเรามาก เราอาจจะแข่งได้ ถ้าวิ่ง ๑๐๐ เมตร หรือ ๕๐๐ เมตร ไปไม่ได้หรอก

นี่คือตัวอย่าง ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่งด้านบวกให้เราดูว่า ตราบใดที่เรายังมีสามัคคี ข้อความตรงนี้ถ้าเราอ่านต่อให้หมด

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนทุกฝ่ายนี้ ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเรา สามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง นำให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

ทรงสะท้อนแนวบวกให้ดู เราก็เห็นแนวบวกว่าเกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นมาในด้านต่างๆ แต่ในขณะนี้เรากำลังเหวี่ยงกลับไปหาแนวลบ ประเทศชาติบ้านเมืองกำลังมาดี ผ่านวิกฤตการณ์ไอเอ็มเอฟมาได้ ผ่านอะไรต่ออะไรมาได้ มาเจอกับความรุนแรงทางธรรมชาติ มาเจอโรคซาร์ มาเจอกับหวัดนก มาเจอกับชีนามิ มาเจอกับน้ำมันแพง มาเจอกับอะไรต่ออะไร เป็นวิกฤตการณ์ธรรมชาติกับวิกฤตการณ์โลก นอกวิสัย แต่ถ้าภายในเราไม่ทะเลาะกัน พยายามที่จะรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเอง คลื่นลมมันแรง ช่วยกันดูแลเรืออย่าให้จม ช่วยกันรับผิดชอบ ตั้งใจมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยวที่จะนำพาชาติบ้านเมืองไปให้ถึงฝั่งให้ได้ สมัยหนึ่งมีคำกลอนบทหนึ่ง จำไม่ค่อยได้ตลอดหรอก แต่ว่ารู้สึกซึ่ง เห็นภาพชัดเจน

เมื่อเราลงนามว่าฝ่าลมคลื่น .
ต้องร่วมแรงแข็งขันช่วยกันพาย
มือไม่พายอย่าเอาเท้าไปราน้ำ
เรือลำอื่นเขาไปไกลลิบตา
เปรียบจะสร้างชาติไทยให้ใหญ่ยิ่ง
ช่วยกันคิดเหลิยวแลแก้เงื่อนปม
อย่าดูเบาเอาแต่ติดำริว่า
จงร่วมรักสามัคคีมีพลัง

ให้ราบรื่นเร่งรุดถึงจุดหมาย
ทั้งหญิงชายอย่าเกียงเลียงมารยา
ถึงแม้เรือไม่ล่มก็ซ้าล่า
แต่นาวาเรายังฝันได้คลื่นลม
ต้องร่วมกันจริงจริงจึงเสร็จสม
ที่ยังด้อยค่อยระดมโดยจริงจัง
จะเหมือนดั่งนาวาไม่ถึงฝั่ง
เกิดพลาตพลังเรือจมล่มชาติเอย...

จะเห็นว่าเวลานี้เราอยู่ด้านนี้ พอมาถึงระยะไม่กี่วัน
เราก็กลับไปตั้งหลัก ที่ว่ามุ่งไปสู่งานแสดงความชื่นชมยินดี
เฉลิมฉลอง ในวโรกาสครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ของพระบาท-
สมเด็จเจ้าอยู่หัวฯ ๑๐ วันจริงๆ พอมาถึงวันที่ ๑๔ ก็เอาอีก
แล้ว เวลานี้ท่านลองไปเช็คหน้าหนังสือพิมพ์ดูเถิด ยังไม่หยุด
หรือยังทะเลาะกันอีกนาน เขาไม่ได้นึกว่าชาติบ้านเมืองจะ
เป็นอย่างไรเลย พวกนี้ไม่ได้คิดถึงชาติบ้านเมือง ขอให้ฉันทนะ
ก็แล้วกัน

คุณเป็นใคร ชาติบ้านเมืองไม่ใช่ของคุณคนเดียวนะ ชาติ
บ้านเมืองเป็นมรดกของลูกไทยหลานไทยทุกคน ที่มีสิทธิที่จะ
อยู่อาศัยในชาติบ้านเมืองนี้โดยปกติสุข ไม่มีใครเบียดเบียน
ไม่มีใครประทุษร้าย ไม่มีใครริดรอนขัดขวาง ทำลายการอยู่
โดยปกติสุข เรา सबสนกันหมด เราใช้สิทธิไปทำลายหน้าที่

มาตรา ๖๗ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่มีบอก
ไว้ที่ไหนเลยว่าคุณไม่จำเป็นต้องเลือกตั้ง คุณก็สามารถใช้สิทธิ

ไปทำลายหน้าที่ได้ หน้าที่นี้ใหญ่กว่าสิทธิ ต้องจับประเด็นให้ได้ หน้าที่นี้คุณไม่ทำไม่ได้ สิทธินี้คุณไม่ใช่ได้ แต่หน้าที่นี้คุณไม่ทำไม่ได้ เช่นสมมติว่าสิทธิในการจะไปไหนมาไหนตามที่เราต้องการ ก็เป็นสิทธิ แต่ว่าหน้าที่นี้สมมติว่าเป็นพ่อแม่หน้าที่ดูแลลูก คุณไปละเลยไม่ได้ หน้าที่ของนักเรียน ไม่เรียนหนังสือไม่ได้ แต่ว่าถ้าถามว่าคุณใช้สิทธิ คุณใช้สิทธิคุณก็ไปไม่รอด สิทธิไม่ได้ใช้กว้างขวางอะไรหรอก เดินไปเหยียบเท้าคนอื่น ก็ละเมิดสิทธิคนอื่นแล้ว สิทธิของมันแคบนิดเดียว คุณอย่าไปคิดว่าสิทธิกว้าง หน้าที่สิ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสกุลวงศ์ ต่อชาติบ้านเมือง ต่อธรรมชาติ ต่อสถาบันหลักของแผ่นดิน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประกอบกันใหญ่โต

ภารกิจเหล่านี้เป็นการสะท้อนในด้านบวก อยากจะให้ดูบทเรียนก่อนที่จะเกิดวันนี้ว่ามันอยู่ในด้านลบ กระแทบไปทั่วประเทศแล้วเวลานี้ ทั้งเศรษฐกิจ ทั้งสังคม ทั้งการเมือง ทั้งการท่องเที่ยว ทั้งความมั่นคง กระแทบไปหมด เพราะอะไร เพราะเราขาดความสามัคคีกัน ทั้งที่ความสามัคคีของคนที่อยู่เป็นหมู่บ้านความสุขมาสู่หมู่คณะเหล่านั้น

แต่ทำไมมามัวเอาแต่ทะเลาะกันอยู่เล่า?

เมตตาธรรม คำจุนโลก



ได้เคยกล่าวไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นต้นแบบของบุคคลที่เข้าถึง ในด้านต่างๆ ได้สะท้อนออกมาเป็นโครงสร้างของหลักธรรม คือทศพิธราชธรรม ราชสังคหจักรวรรดิวัตร จะเรียกอย่างไรก็ได้ แต่ธรรมะก็คือธรรมะ ธรรมะที่ทรงแสดงอาจจะออกมาเป็นรูปของพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท รับสั่งด้วยการให้สติ การตักเตือน ในโอกาสต่างๆ มีปรากฏอยู่ในเอกสารจำนวนมาก ยังคิดว่าน่าจะมีการรวบรวมจัดหมวดหมู่ เช่น เรื่องเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เรื่องสังคมเป็นอย่างไร เรื่องการเมืองเป็นอย่างไร การทหารเป็นอย่างไร ความมั่นคงเป็นอย่างไร การศาสนาเป็นอย่างไร จะได้พบลักษณะของการสร้างสรรค์พัฒนาสังคม ที่ขับเคลื่อนสังคมไปสู่สันติ เพราะความจริงจะมีอยู่ทุกศาสตร์ ในพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส และพระราชดำริ

ได้นำเอาพระราชดำรัสที่รับสั่งเมื่อออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชรที่พระที่นั่งอนันตสมาคม เคยบอกไว้ว่า ที่จริงแล้วคือพอพระฟังก็ตื่นเต้น เพราะว่าเป็นองค์ธรรม คือสาราณียธรรมสูตร เป็นพระสูตรหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ทรงแสดงไว้ ๖ ข้อ แต่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสรุป ๑-๒-๓ ไว้ในที่เดียวกัน เพื่อสะดวกแก่การทำความเข้าใจ

ความจริงเป็นกระบวนการของจิต ได้แก่ การทำ การพูด การคิด ของมนุษย์จะต้องสอดคล้องกัน ไม่ใช่พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง แต่คิดอีกอย่างหนึ่ง การคิด ทำ พูด ต้อง สอดคล้องกัน ตามปกติแล้วคนบางคนมักมีลักษณะอย่างหนึ่งที่ขัดแย้งกัน ที่เรียกว่า ปากปราศรัย ใจเชือดคอ, มือถือสาک ปากถือศีล, ปากหวานกันเปรี้ยว, ต่อน้ำมะพลับ ลับหลังตะโก, เจ้าเล่ห์ หลอกหลวง ปลิ้นปล้อนสารพัด

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้แสดงไว้ว่า คนเข้าใจยาก เพราะคนสามารถพูดอย่างหนึ่ง คิดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่งได้ แต่สัตว์เดรัจฉานเขาตรงไปตรงมา ถ้าเขาโกรธก็ต้องระมัดระวัง แต่ถ้าเขาแสดงความเป็นมิตรก็วางใจได้ว่าเขาไม่เป็นอันตราย เพราะว่าสัตว์เดรัจฉานเขาตรงไปตรงมา

แต่เพราะภายในใจของมนุษย์นั้นมีทั้งกุศล อกุศล และ อพยากฤต อพยากฤตไม่แปลกอะไรเท่าไร ปัญหาใหญ่อยู่ที่อกุศล เรียกว่า อุปกิเลส ประเภทเจ้าเล่ห์ มารยา เสแสร้ง ใ้อวด แข่งดี มานะ บิดเบือน สารพัด ออกมาเป็นร้อยแปดอย่าง

พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักในการอยู่ร่วมกันด้วยความ เป็นมิตร เรียกร้องอย่างไร ก็เกิดขึ้นได้ยาก แม้แต่ภายในครอบครัว เราก็เรียกร้องกันมาตลอด อย่างพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ จะทรงเน้นย้ำเรื่อง **สามัคคี** ประมาณ ๘๐% ปราภฏอยู่ในข้อความต่างๆ ถ้าประพฤติปฏิบัติก็จะเป็น

การสमानสามัคคี ในสาราณียธรรมตอนท้ายของพระสูตร
ทุกข้อ จะจบลงด้วยคำว่า เป็นเหตุให้เกิดความรัก ความเคารพ
การไม่ทะเลาะวิวาทกัน การสงเคราะห์อนุเคราะห์กัน สร้างสรรค์
พัฒนาให้เกิดสามัคคีและเอกภาพ แต่ละข้อจะนำไปสู่ผล
อย่างนั้น

ในข้อแรก ยุบรวมเป็น ๓ ข้อ คล้ายๆ กับศีล ๘ ปกติ
อยู่คนละข้อกัน แต่พอมาจัดเป็นศีล ๘ สรุปรวมไว้เป็นข้อ
เดียวกัน ในการสมาทานศีล ๘ ก็ดี ศีลอุโบสถก็ดี อุบาสก
อุบาสิกา แต่ว่าเนรมิตสมาทาน สามเนรมิตสมาทาน คนที่บวช
สมาทาน จะแยก นับจะคี มาลา เป็นข้อที่ ๗-๘

สรุปว่า ธรรมะคือกระบวนการของธรรมะ ทรงใช้คำง่ายๆ
ต่อการทำความเข้าใจ ทรงรับสั่งว่า เชื่อมโยงมาจากที่ทอด
พระเนตรเห็นความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนภายในแผ่นดิน
มีความสุขงาม ทรงมองมาจากข้างบน เป็นภาพที่สุขงาม
มาก เห็นภาพทางจอโทรทัศน์ ยินดีตื่นเต้น เพราะว่าไม่เคย
ประสบพบเห็นภาพอย่างนี้มาก่อน

รับสั่งว่า ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนทุก
ฝ่าย เห็นแล้วทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจมากขึ้น นึกถึง
คุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้
คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนา
ชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

คำว่า นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความรักความ
สามัคคี เรียกว่าสาราณียธรรม ทรงรับสั่งว่า

ประการแรกคือ การที่ทุกคน คิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

เมตตาเป็นลักษณะจิตที่เอื้ออาทร ห่วงใย มีความรัก มีความปรารถนา มีความมุ่งดี มีความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ลักษณะความคิดคือ ทำตนเป็นอุปมาเทียบเคียงว่า การใดที่เราไม่ต้องการให้ใครทำต่อเรา พูดกับเรา หรือแม้แต่คิดต่อเรา เราไม่ควรทำ พูด คิดกับบุคคลเหล่านั้น

พื้นฐานจิตที่ประกอบด้วยเมตตาก็แสดงออกจากการทำการพูด การคิด ทรงรวบรวมกัน การคิด การพูด การทำ คือ คิดก่อน คิดแล้วพูด คิดแล้วทำ ประกอบด้วยเมตตาที่ผุดขึ้นภายในใจ ปรารถนาการอยู่ร่วมกันโดยไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ประทุษร้ายกัน ปรารถนาจะเห็นทุกชีวิตอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข โดยปลอดเวร ปลอดภัย ปลอดภยันตราย มีสวัสดิภาพ ไม่ต้องหวั่นวิตก ไม่ต้องกังวล ไม่ต้องหวาดระแวง ต่ออันตรายต่างๆ

ความคิดตรงนี้ ต้องเกิดจากเมตตา คือความเป็นมิตร ความเป็นไมตรี โปรดมองย้อนกลับไปทีสุภาสิตพระร่วง ที่ได้เน้นหลักการอยู่ร่วมกันภายในสังคม เป็นสูตรตายตัว ในส่วนใดของโลกต้องเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนี้ตลอดไป ท่านใช้คำว่า

ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย

อันเป็นการเน้นย้ำให้คนได้ตระหนักว่า คุณจะทำอะไรก็ตาม ให้เริ่มที่ความเป็นมิตรเป็นไมตรีต่อกันให้ได้ก่อน ไมตรี

ก็คือเมตตา เมตตา ไมตรี มิตร คำเดียวกัน หมายความว่า เป็นความรู้สึกรักใคร่ผูกพัน มีความมุ่งดี ปรารถนาดีต่อกัน

ในที่นี้ทรงใช้ ๒ คำ คือ มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน ถ้ามองว่า ทำได้ง่ายไหม จะพูดว่าง่ายก็ง่าย จะว่าทำยากก็ยาก เพราะ ว่ามนุษย์มีความรู้สึกเป็นเราเป็นเขาที่ค่อนข้างแรง มีการแบ่ง แยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้แต่ระดับของการเมือง แม้จะเป็นผู้นำ ความคิดของสังคม เป็นผู้อาสาบริหารชาติบ้านเมือง ตาม ปกติอาจจะจะเป็นเพื่อนฝูงศึกษาเล่าเรียนมาด้วยกัน เป็นญาติ พี่น้องเดียวกัน แต่พออยู่คนละพรรค มักจะทำตัวคล้ายๆ เป็น ศัตรูกัน เมื่อพูดถึงอีกฝ่ายหนึ่งจะพูดด้วยความลำเอียง อย่าง ใดอย่างหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นโทษาคติ ลำเอียงเพราะไม่ชอบ กัน เราได้รับรู้เรื่องของการทะเลาะวิวาทกัน การแก่งแย่งกัน ทางการเมืองได้ทุกวันถ้ามีการติดตาม

เวลาพระพุทธเจ้าทรงอธิบาย การมุ่งดี มุ่งความเจริญ ต่อกัน คือจะทำอะไรก็ตาม ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง ควรจะ ทำด้วยความรู้สึกเมตตา มุ่งดีปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น พยายาม หาคำตอบ จะทำอะไร ทำไปเพื่ออะไร ทำอย่างไร ทำไปแล้ว คนอื่นจะได้รับประโยชน์อะไร โดยวิธีใด

ถ้าหาคำตอบไม่ได้ ก็ไม่ทำ ไม่ได้มุ่งเฉพาะประโยชน์เป็น หลัก เพราะเมตตามุ่งไปที่คนอื่น พระพุทธศาสนาไม่ได้ใช้คำว่า รัก แม้จะมีบ้างก็มีอยู่น้อย เพราะว่ารักจะมุ่งตอบสนององความ ต้องการของตนเองเป็นที่ตั้ง แต่เมตตาจะเป็นลักษณะโอบอุ้ม ค้ำครอง ปกป้อง รักษา อภิบาล

เทียบดูง่ายๆ เมตตาเหมือนกับความรู้สึกของพ่อแม่ที่ทราบว่ามีลูกมาเกิดในครรภ์ จะเกิดความรู้สึกรักใคร่ ผูกพัน มุ่งดี ปราบปรามดีต่อลูกสารพัด ถ้าให้พ่อแม่เขียนว่าต้องการได้ลูกเป็นเช่นไร แต่ละคนจะมุ่งดีปราบปรามดีทั้งนั้น ลูกที่ตัวเองคิดฝันจะเหนือกว่าพ่อ เหนือกว่าแม่ เหนือกว่าใครๆ หมด เป็นความมุ่งดีปราบปรามดีอย่างนั้น

ลักษณะของเมตตาจึงเป็นความคิดที่เอื้ออาทร มุ่งดี มุ่งความเจริญให้เกิดขึ้นแก่คนอื่น ซึ่งถ้าเรายังมีความรู้สึกเป็นเราเป็นเขาอยู่มาก ความคิดอย่างนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ต้องรู้สึกเป็นเรากับพวกเรา เป็นคนไทยด้วยกัน ร่วมชาติเดียวกัน ศาสนาเดียวกัน แผ่นดินเดียวกัน ประเทศเดียวกัน เราช่วมดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ด้วยกัน ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ไม่ได้แบ่งแยก ไม่มีดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ ของลาว ของอินเดียน ของอเมริกา ของอังกฤษ แต่ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ เป็นกระบวนการของธรรมชาติ ลมจากไหนก็ได้พัดผ่านประเทศไทยไป ในช่วงนั้นคนก็สุดหายใจเข้าไป ธรรมชาติเป็นสมบัติของมนุษยชาติ เป็นสมบัติของสรรพสิ่งและสรรพสัตว์ร่วมกัน

การแบ่งแยกนั้นก็เลสมันแบ่งแยก แบ่งแยกเน้นเป็นประเทศนั้น เป็นประเทศนี้ เป็นพวกนั้น เป็นพวกนี้ เป็นทศนั้น เป็นทศนี้ ความจริงไม่มีทศเราจะเห็นว่า โลกมันกลม ปัญหาว่า จะมีภาคนั้นภาคนี้ได้อย่างไร จังหวัดนราธิวาส ถือว่าเป็นภาคใต้สุด ความจริงมาเลย์เขาถือว่าเป็นภาคเหนือ เชียงราย

เราพูดว่าเหนือสุด แต่จริงลาวเขาถือว่าภาคใต้ เมืองกาญจนบุรี ภาคตะวันตก แต่ว่าพม่าเขาถือว่าภาคตะวันออก ก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร ความจริงไม่มี กิเลสสมมติขึ้นเอง เป็นทิศทางเพื่อจะไปให้มันถูกต้อง เป็นความต้องการจริงๆ ในที่สุดก็สร้าง ความแตกแยก เป็นพวกนั้นพวกนี้ ภาคนั้นภาคนั้น จังหวัดนั้น จังหวัดนี้ ชนชาตินั้นชนชาตินี้ เลยกียุง โลกก็ยุงวุ่นวาย

เมตตานี้มีสัตว์ทั่วไปเป็นอารมณ์ ถ้าคิดแบ่งแยก เมตตา จะกระจุกตัวอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง เป็นการเล่นภาคเล่นพวก และ เกาะกลุ่มกัน แย่งชิงผลประโยชน์ต่อกัน ประหัตประหารกัน แต่ถ้าเมตตาไม่มีสัตว์ทั่วไปเป็นอารมณ์ ความคิดแบ่งแยกก็ไม่เกิด ไม่ได้มีความเป็นเขาเป็นเรา ในโลกนี้มีแต่เรากับพวกเรา อย่าง ท่านมหาत्मคานธี พูดไว้ด้วยประโยคสั้นๆ ว่า

โลกทั้งผองเป็นพี่น้องกัน

นั่นคือความคิดที่ถูกต้องที่สุด เพราะความจริงแต่ละชีวิต ต่างก็มาอาศัยโลกชั่วคราว ทำอย่างไรให้คิดถึงคนเหล่าอื่นด้วยความรู้สึกเป็นมิตร ถ้าคิดไม่ได้ก็อย่าคิดด้วยความเป็นศัตรู คิดเฉยๆ เสียดีกว่าคิดเป็นศัตรู ถ้าคิดเป็นมิตรได้ก็ดี ถ้าทำอะไรที่เป็นการเกื้อกูลต่อบุคคลเหล่าอื่นได้ และกระจายออกไปได้เรื่อยๆ ยิ่งดี อย่างน้อยที่สุดจะสร้างสวรรค์ขึ้นภายในบ้าน มีเมตตากันภายในบ้าน มีเมตตากันภายในองค์กรต่างๆ จะเห็นว่าแนวของครูกับศิษย์ พ่อแม่กับลูก พี่น้องกับญาติพี่น้องต่อกัน มิตรกับมิตร หรือว่าสมณะพราหมณ์กับชาวบ้าน ชาวบ้านกับสมณะพราหมณ์ แต่ละฝ่ายต้องเชื่อมโยงกันด้วยความคิด

ที่กอบปรด้วยเมตตา กระทำอะไรก็ทำกันด้วยเมตตา อย่างน้อยที่สุดไม่ประทุษร้ายชีวิต ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สินเขา ไม่ล่วงละเมิดสิทธิในคู่ครองเขา จะกลายเป็นศีล ๓ ข้อแรก เมตตา เขาคลุมไว้ คือ เคารพสิทธิในชีวิต ในทรัพย์สิน และในคู่ครอง

เมตตาทางวจีกรรม การพูดถึงบุคคลอื่นหรือพูดกับบุคคลอื่น บางครั้งพูดถึง บางที่เราพูดด้วย ทำอย่างไรให้ความรู้สึกมุ่งดีปรารถนาดี มุ่งเจริญต่อบุคคลนั้นบางครั้งอาจเป็นการตำหนิหวังดี ขอเพียงแต่ตำหนิหวังดีด้วยความปรารถนาดี มีความห่วงใยด้วยความเสียสละ ความสลดใจ เพราะในการรับรู้ที่ดีเหลือเกิน ทำไมเขาเป็นอย่างนั้นไป ที่หวังดีเพราะเราเสียสละความดีในอดีตของเขาที่จะถูกทำลายไปด้วยการกระทำของเขาเอง จิตก็คิดอนุเคราะห์ ไม่ได้คิดร้ายอะไร ในกรณีของการหวังดีบางอย่าง คำหยาบท่านจึงมองไปที่ใจหยาบ ไม่ใช่คำพูดหยาบ ปัญหาสำคัญว่าก่อนพูดเราคิดอย่างไร ทำนองครูดุ ตำหนิศิษย์ ผู้บังคับบัญชาตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชา พ่อแม่ตำหนิลูก ความจริงทำด้วยเมตตากรุณาด้วยกัน

หลักการของวาจาที่กอบปรด้วยเมตตา อย่างน้อยที่สุดอย่าพูดเท็จ อย่ายุยงให้เกิดความแตกแยก อย่ากล่าวคำหยาบคายร้ายกาจรุนแรง อย่าพูดเพื่อเจ้อเหลวไหล โดยใจเรามีเมตตา เรียกว่าเมตตาวจีกรรม มองดูว่าสิ่งนั้น เป็นธรรมใหม่ มีประโยชน์ใหม่ เป็นความจริงใหม่ คนฟังชอบใจหรือไม่ชอบใจก็ได้ แต่ว่า ๓ อย่างต้องมี ถ้าคนฟังไม่ชอบใจ แต่มีความจำเป็นจะต้องพูด เราก็พูด ทำนองหมอผ่าตัด จำเป็นจะต้อง

ผ่าตัดเพื่อช่วยเหลือคนป่วย คนป่วยก็ต้องเจ็บเป็นธรรมดา แต่
มองระยะยาวดีกว่าไม่ผ่าตัด บางเรื่องต้องผ่าตัด แต่ทำด้วย
กุศลเจตนา คือปรารถนาให้เขาหายจากโรคเป็นสำคัญ

การกระทำอย่างนี้สำคัญพื้นจิตเราต้องมีความเมตตา
บางครั้งเขาอาจจะไม่เข้าใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็จะเข้าใจ
ถ้าเราทำด้วยความสุจริตใจจริงๆ ต้องสงบ กายสงบ ไม่เบียด
เบียนคนอื่น วาจาสงบ ไม่เบียดเบียนคนอื่น ใจสงบ ใจไม่คิด
ร้าย มุ่งเบียดเบียนประทุษร้ายต่อบุคคลอื่น เรียกว่ามโนทุจริต
ความคิดจะไม่โลภอยากได้ของๆ คนอื่น จะไม่อาฆาตพยาบาท
บุคคลอื่น มีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม โดยใช้
ปัญญากำกับ ในการทำ การพูด การคิด ก็ได้ ใช้เมตตา
กำกับก็ได้ ใช้สติกำกับก็ได้ ใช้สัจจะกำกับก็ได้ ธรรมะอะไร
ก็ได้สักข้อหนึ่ง เป็นหลักยึดเหนี่ยวใจ กำกับควบคุมทิศทาง
การทำ การพูด การคิด ทั้งต่อหน้าและลับหลังบุคคลอื่น ด้วย
ความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ไม่ใช่ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำเพียง
ฝ่ายเดียว แต่ว่าจะต้องทำด้วยกัน

ท่านคงได้ข่าวในคืนวันที่ ๑๔ มิถุนายน ที่ทางภาคใต้มี
การวางระเบิดรุนแรงถึง ๒๐ กว่าจุด ค่อนข้างแรง แต่ว่าความ
เสียหายก็ไม่ค่อยมาก แต่จะมากหรือน้อยไม่ควรกระทำ เพราะ
เป็นการทำลายเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี ของการเป็นชาติบ้านเมือง
แสดงให้เห็นว่าคนเหล่านั้นขาดสำนึกชาติ ไม่มีความรู้สึกผูกพัน
ในฐานะที่ตัวเองเป็นคนไทย ไม่รู้สึกเคารพหนักแน่นในศาสนา
ที่ตนประกาศว่าเป็นศาสนา มองได้ว่าเป็นคนไม่มีศาสนาอยู่ใน

หัวใจ ที่นี้คนไม่มีศาสนาก็ไม่มีเมตตาเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรามอง ถือว่าเป็นเรื่องปกติของเขา แทนที่น่าจะโกรธ น่าจะเกลียด น่าจะแก้แค้นอะไร แต่กลับมองด้วยความสงสาร เพราะว่าเขาเกิดมาอาศัยสังคมระยะสั้นๆ แต่กลับสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่ชาติบ้านเมืองรุนแรงและกระทบกระเทือนประชาคมโลกด้วย

ความเป็นดินแดนแห่งผ้ากาสาวิปัสสน์ ดินแดนแห่งสยามเมืองยิ้ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเราผ่านวันคืนที่เบิกบานแจ่มชื่นจิตใจต่อกัน ระหว่างประชาชนคนไทยและประชากรทั้งหลายในสวนต่างๆ ของโลก ๑๗๐ กว่าประเทศ มาไม่นานนักกลับมาเกิดเหตุการณ์นี้ แสดงว่าจิตใจของบุคคลเหล่านี้จะเป็นใครก็ไม่รู้ ขาดความเมตตา ขาดความมุงดี มุงความเจริญต่อกันและกัน ความคิดด้านหนึ่ง ถ้าเราขาดเมตตากับเขาด้วยก็ยุ่งอย่างนี้แหละ บ้านเมืองไม่มีความสงบอย่างนี้

เราท่านทั้งหลายจำเป็นจะต้องทำ ต้องพูด ต้องคิดกันด้วยเมตตา มุงดี มุงเจริญต่อกันและกัน เพราะเมตตานั้นเป็นธรรมค้ำจุนโลกได้เสมอ ขอเพียงแต่ให้มีความเมตตากันให้มากๆ ไว้เถิด ผลดีจะเกิดได้ตลอดไป

ประสานงาน ประสานใจ



ควรมาทบทวนพระบรมราโชวาท ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่งต่อมหาสมาคม เรียกว่า ต่อประชาคมโลกทีเดียว เพราะมีการถ่ายทอดออกไป จากสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และเอกสารต่างๆ กระจายไป ทั่วทั้งโลก

การนำเอาหลักของสาราณียธรรม อันเป็นธรรมะที่จะ นำให้คนอยู่ร่วมกัน ด้วยความเคารพ ด้วยความรัก ด้วยการ ไม่ทะเลาะกัน ด้วยการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ซึ่งกันและกัน ด้วยความสามานสามัคคี มีเอกภาพ

วันก่อนได้พูดถึงความคิด การทำ การพูดด้วยเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อบุคคลอื่น พูดง่ายๆ ว่า ต่อกันและกัน

ข้อต่อไปที่จริงเป็นข้อที่ ๔ ในพระบาลี รับสั่งว่า **ประการ ที่ ๒ คือ การที่แต่ละคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม**

ประเด็นนี้เป็นเรื่องของการเสียสละประโยชน์สุขส่วน ตัวเอง เพื่อประโยชน์สุขแก่บุคคลอื่น ซึ่งถ้าเริ่มต้นด้วยความ คิด การทำ การพูด ที่เป็นมิตรได้ ประเด็นนี้ก็เกิดขึ้นโดย กฎของธรรมะหรือโดยกระบวนการของธรรมะ คือหมายความว่า

ว่าทำอย่างไรว่า สังคมที่เรามีความขาดแคลน แม้แต่ปัญหาทางศาสนาเอง เราจะเห็นได้ว่าศาสนาถ้าเกิดมาจากอะไร ก็เกิดขึ้นมาจากความอึดอัดขาดแคลน ถ้ามว่าทำไม เพราะว่าเราไม่รู้ ก็ทำให้เราเกิดความกลัว มีการคิดค้นที่จะขจัดปัญหาซึ่งว่ากันตามความจริงแล้วปัญหาเหล่านี้ก็คงมีอยู่แม้ในขณะนี้ที่เราพูดง่าย ๆ ว่าปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินกับปัญหาเรื่องปากเรื่องท้อง

ตอนนี้ก็มุ่งเน้นที่จะนำเอาเมตตาธรรมซึ่งมีอยู่ภายในใจ มาสู่ภาคสนาม เป็นบทพิสูจน์ว่า

คุณมีเมตตากันจริงหรือเปล่า คุณมุ่งดี มุ่งความเจริญต่อกันหรือไม่

ถ้าคุณมีเมตตา มีความมุ่งดี มีความมุ่งความเจริญต่อกันแล้ว คุณจะมึ้น้ำใจต่อกัน

เพราะการมีน้ำใจเป็นการสะท้อนจากจิตที่ประกอบด้วยเมตตา คุณธรรมเหล่านี้คือ เมตตา กรุณา ភ័ក្តិ គ្រីយ័ត្ន ความรัก ความเป็นมิตร ความเป็นญาติ ความเคารพ ความนับถือ อะไรต่างๆ ทั้งหมด จะเกิดการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน แสดงว่าคนจะมีน้ำใจต่อกัน มีความรู้สึกบางอย่างที่เรียกว่าเท่าใจเท่ากัน เช่นความจงรักภักดีที่ประชาชนภายในชาติมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ มีเป็นอันมากที่คนพร้อมจะสละชีวิตเพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นั่นแสดงว่าพลังความภักดีถึงจุดหนึ่งจะไม่คิดถึงตัวเอง แต่จะคิดถึงคนอื่น เพราะฉะนั้นในเครื่องของเมตตาก็จะมีลักษณะอย่างนั้น

ตัวอย่างไว้ในช่วงก่อนว่า เมตตาเหมือนพ่อแม่ที่มีความรู้สึกต่อลูกที่อยู่ในครรภ์ ถ้าลูกคลอดออกมาแล้วก็เป็นอย่างที่พ่อแม่ตั้งความปรารถนาเอาไว้ เช่น มีอาการครบ ๓๒ พ่อแม่จะมีความชื่นชม ยินดี มันก็กลายเป็นมุทิตา เมตตากลายเป็นเรือนใจ เป็นหลักใจ ที่จะเอาใจใส่เอื้อเพื่อดูแลลูกของตัวเองด้วยความรัก ด้วยความทนุถนอม พอลูกประสบปัญหา ประสบโรคร้ายไข้เจ็บ พ่อแม่ก็เกิดกรุณา พอหายป่วยก็เกิดมุทิตา ใจก็เบิกบานแจ่มชื่น บันเทิงอยู่ในลักษณะนี้ คืออยู่ด้วยธรรม เป็นธรรมะบันเทิง คือบันเทิงอยู่ด้วยธรรมะ

การเฉลี่ยแบ่งปัน ในที่นี้ทรงอธิบายออกไปหลายนัยยะ แต่หมายความสะท้อนจากจิตที่มีเมตตา เพราะเมตตาเป็นพรหมเหมือนกับพรหม ๔ หน้า คือปรับสภาพตัวเองตามสมควรแก่กรณีของบุคคล เพราะเมตตามีสัตว์ทั่วไปเป็นอารมณ์ เพราะฉะนั้นในสัตว์ทั่วไปที่เรามีเมตตา เขาประสบความสำเร็จเราเกิดกรุณา เขาประสบความสำเร็จก้าวหน้า เราก็แสดงมุทิตา พอเขาประสบผลกรรมตามที่เขากระทำสุดวิสัยที่จะไปช่วยเหลืออะไรได้ ใจก็เกิดอุเบกขา จิตก็จะวนอยู่ที่พรหมวิหาร ๔ ก็จะไม่แกว่งเข้าไปหากิเลสซึ่งตรงกันข้ามกับพรหมวิหารทั้ง ๔ คือ

ไม่แกว่งไปทางอาฆาตพยายาบาท ไม่แกว่งไปทางกาม
ราคะ

ไม่แกว่งไปทางเบียดเบียน ไม่แกว่งไปทางความโศก
ไม่แกว่งไปทางริษยา ไม่แกว่งไปทางการมีส่วนร่วม
ไม่แกว่งไปทางอคติ

จิตจะอยู่ที่ธรรมะทั้ง ๔ ข้อนี้ ตามสมควรแก่กรณีของ
บุคคล

จะเห็นว่าคนที่เรามีความรู้สึกเมตตา แต่บางครั้งบางครั้ง
เขาประสบปัญหา ประสบความทุกข์ เราก็ต้องช่วยเหลือ
เกื้อกูลเขา เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือเกื้อกูลที่จริงก็คือ กรุณา
จิตเกิดกรุณา ลูกป่วยก็ช่วยเหลือลูก ลูกตกน้ำก็ช่วยเหลือลูก
ลูกหกล้ม ก็ช่วยเหลือลูก เห็นไหมนี่เป็นการไปเกื้อกูล บำบัด
ความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่เขา

แต่อย่าลืมว่ากระแสกิเลสที่มันแรง เนื่องด้วยมนุษย์มี
วิหิงสา คือความคิดเบียดเบียนอยู่ ถ้าเราไม่มีเมตตาพอแล้ว
โอกาสที่จะเกิดการทำประโยชน์เกื้อกูลยาก เพราะว่าการทำ
ประโยชน์เกื้อกูลจิตจะต้องมีความอนุเคราะห์ต่อบุคคลเหล่านั้น
มีความมุ่งดี ปราารถนาดี มุ่งความเจริญต่อบุคคลเหล่านั้น พอ
ถึงจุดหนึ่ง ก็จะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

การช่วยเหลือเกื้อกูลนั้นจะมีแนวสามแนว คือ ประสาน
ใจ ประสานงาน ประสานประโยชน์

แนวหนึ่งคือเป็นการอนุเคราะห์กัน แสดงความมีน้ำใจ
แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ ช่วยเหลือเจือจานกัน อย่างสังคมไทย
ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา แต่ปัจจุบันเราไปเรียนรู้แนวความคิด โดย
เฉพาะแนวความคิดทางสังคมนิยมมาอบรมสั่งสอนกัน ทำให้

นิสัยคนกระด้างไป ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ความมีน้ำใจต่อกันมันจางหายไปจากสังคมอย่างน่าเสียดาย กลายเป็นสังคมคล้ายๆ กับต่างคนต่างอยู่ แล้วไม่ยุ่งเกี่ยวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเมืองแล้วยิ่งไปกันใหญ่ บางครั้งอยู่ห้องแถวติดกันยังไม่รู้จักกันเลย แสดงว่าเมตตาได้จางหายไปจากจิต

เมื่อเมตตาได้จางคลาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะการช่วยเหลือเกื้อกูลกันต้องเกิดจากความรู้สึกที่มีเมตตาอยู่ก่อน แล้วจะเกิดกรุณา ให้ลองสังเกต เช่นคนเราเกลียด เราขับรถผ่านไปปรากฏว่าคนที่เราเกลียดรถเสียอยู่ริมถนน เราไม่หยุดช่วยหรือ เพราะเรายังเกลียดเขาอยู่นั่นก็แสดงว่าเพราะอะไร แสดงว่าเพราะเราขาดเมตตา แต่ถ้ามีเมตตาต่อเขา จะหยุดรถทันทีเพราะจิตมันเกิดกรุณา ลงไปสอบถาม เพื่อนฝูงมีอะไร พอจะช่วยเหลือกันได้ก็จะแบ่งเบาความทุกข์ความเดือดร้อนที่บังเกิดขึ้นแก่เขา

จิตจะเดิน พอเดินไปถึงจุดหนึ่ง เราจะเห็นว่าทรงใช้คำว่า **ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน** ตรงนี้เรื่องใหญ่ ในความรู้สึกเป็นมิตรนั้นแหละ เป็นความรู้สึกเมตตา แต่นำไปสู่สามัคคีธรรม เพราะว่าในพระสูตรเอง ลักษณะธรรมะ คือเมตตาเอง พอถึงจุดหนึ่งมันจะมีการประสานประโยชน์กัน

เพราะอะไร เพราะเราอยู่กันด้วยความเป็นมิตร มีจิตคิดอนุเคราะห์ต่อกัน คนหนึ่งมีปัญหา ก็จะมีการสงเคราะห์ กับผู้ใหญ่ก็มีการเคารพยกย่องบูชา เราทำคนรอบตัวให้เป็นพวก

คนข้างบนเราก็เคารพนับถือ คนเหนือกว่าเราก็เคารพนับถือ
คนเสมอกันเราก็รักใคร่ผูกพัน คนที่อยู่ต่ำกว่า คนรุ่นเยาว์กว่า
อายุน้อยกว่า เราก็มีความรัก ความเมตตา

รอบตัวเรามีแต่มิตร เมื่อมีแต่มิตร พอถึงจุดหนึ่ง เป็นงาน
ใหญ่ที่จะต้องมีการประสานประโยชน์กัน และประสานประโยชน์
มันก็อยู่ที่อุดมการณ์ของเรา ว่ามีความหนักแน่นมั่นคงระดับ
ใด ถ้าอุดมการณ์หนักแน่นมั่นคงเรียก อุดมการณ์ชาติ

เวลานี้ก็มีการรณรงค์กันมาก พูดเรื่องทดแทนคุณแผ่นดิน
เป็นประโยคสั้นๆ แต่ว่าทำได้ยากเหลือเกิน เพราะว่าคนขาด
สำนึกคุณแผ่นดิน จะมีอะไรก็ตาม ถ้าเราไม่มีแผ่นดิน เราก็อยู่
ไม่ได้แล้ว เห็นไหมว่าทุกอย่างมาจากแผ่นดิน บ้านเราก็อาศัย
แผ่นดิน ชีวิตเราทุกเรื่องเราอาศัยแผ่นดินทั้งนั้น

การประสานประโยชน์กัน อย่างน้อยที่สุดมองภาพรวม
ของสังคมที่เราอยู่ด้วยกัน เช่นครอบครัวประสานประโยชน์กัน
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่ที่จริงประสานประโยชน์กัน เพื่อ
ความดำรงอยู่อย่างปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัยอันตรายของ
ชีวิตเรา ถ้าหากว่าแต่ละฝ่ายไม่ทำหน้าที่ในกรณีที่ต้องทำ
หน้าที่ ตาไม่ยอมดู หูไม่ยอมฟัง เท้าไม่ยอมเดิน ยุ่งแล้ว
อวัยวะสักอย่างไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ ขัดแย้งกัน ก็เกิดความ
เดือดร้อน ความเสียหายแล้ว เพราะฉะนั้นการประสาน
ประโยชน์กัน บางที่เป็นประโยชน์ซึ่งต้องอิงอาศัยซึ่งกันและ
กัน ถ้าเราขาดเมตตากัน การประสานประโยชน์ในลักษณะนี้
ก็เกิดขึ้นไม่ได้

อย่างแนวสังคมไทยที่เขาสร้างกันมา เช่น การเกี่ยวข้าวด้วยกัน พิธีการลงแขก ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์ เราจะเห็นว่าถ้าเราประสานประโยชน์กัน ปัญหาที่เราเรียกร้อง รัฐบาลต้องทำ รัฐบาลต้องทำอย่างนี้ก็ไม่จำเป็น มีมากที่เราน่าจะทำกันเองได้ เช่นยกตัวอย่างว่า คุณลองจำนวนมาก ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ มีผักตบชวาเป็นอันมาก ตื่นเขิน ฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำ ฤดูฝนก็ใช้น้ำไม่ได้ เพราะเต็มไปด้วยผักตบชวา แต่ถ้าคนมีการประสานประโยชน์กัน อาศัยประโยชน์จากน้ำ ทางภาคเกษตรกรรมก็ได้ ภาคการเลี้ยงสัตว์ก็ได้ ภาคอย่างอื่นก็ได้ ใช้ได้มาก น้ำ เราก็ประสานประโยชน์กัน เป็นการใช้สอยประโยชน์ร่วมกัน แต่บางอย่างมันไม่ใช่ เป็นประโยชน์เพื่อชาติบ้านเมือง เป็นส่วนรวม เช่นแนวคิดของคนที่เกี่ยวข้องป่า เกี่ยวกับธรรมชาติ มีการรักษา มีการพัฒนาป่า มีการอาสาพัฒนาปลูกป่าต่างๆ เราประสานประโยชน์กัน คนที่ปลูกยุคนั้นใช้สอยอะไรไม่ทันหรอก แต่ว่าลูกหลานได้ใช้สอยในโอกาสต่อไป ความคิดเหล่านี้มันเกิดเมตตากฎหมายที่แผ่กระจายไปถึงอนุชนรุ่นหลัง ลูกหลานเหล่านั้นรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรเราไม่รู้ ยังไม่เกิดมา แต่เราก็มุ่งดีมุ่งเจริญแก่ลูกหลานเหล่านั้น เราก็ประสานประโยชน์กัน จนถึงกับระดับของชาติบ้านเมือง

สังคมไทยนั้นที่จริงไม่เหมาะจะเป็นประชาธิปไตย เพราะอะไร เพราะว่าเป็นสังคมที่นำมาด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ที่ช่าง ชี้นำ พันฝ่า สร้างชาติ สร้างบ้าน

แปลงเมืองกันมา วันดีคืนดีคิดอะไรไม่ออกก็ทวงสิทธิ ไม่รู้เอาสิทธิกันมาจากไหน แล้วในที่สุดก็ทำอย่างนี้ สะเปะสะปะ สับสนวุ่นวายมาถึงปัจจุบัน

ที่ยกตัวอย่างให้ฟังไว้ในช่วงก่อน กรุงศรีอยุธยาแม้จะมีปัญหา ๔๑๗ ปี เขาปฏิวัติรัฐประหารแค่ ๗ ครั้ง พวกเราก็ ๗๐ กว่าปี ก็ล่อเสี้ยมตั้ง ๒๐ ครั้งด้วยกัน ปฏิวัติรัฐประหารมีการบาดเจ็บล้มตายกันไปจำนวนมาก นี่คืออะไร แสดงว่าเราไม่พร้อม เราไม่พร้อมที่จะทำงานเพื่อชาติ บ้านเมืองจริงๆ แต่เห็นว่าเป็นทางมาซึ่งลาภยศชื่อเสียง ผลประโยชน์ของตัวเอง ยิ่งเล่นการเมืองมากยิ่งขึ้น รวย ซึ่งไม่ใช่เลย

ในลักษณะของจิตที่กอบปรด้วยเมตตา ไม่ใช่มองว่าเราจะได้อะไร ไม่ต้องถาม ไม่มีคำตอบเลยว่าเราจะได้อะไร ถ้าใครคิดว่าเราจะได้อะไร ควรคิดว่าเราจะได้อะไร เราจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำไปเพื่ออะไร ทำแล้วชาติบ้านเมืองจะได้อะไร ศาสนาจะได้อะไร อนุชนจะได้อะไร แผ่นดินจะได้อะไร เราได้สนองคุณแผ่นดิน นั่นแหละเป็นบุญ ที่สมัยโบราณเขาพูดว่าเป็นบุญ เป็นบุญเป็นคุณ คุณนี้เกิดประโยชน์แก่คนอื่น แต่ว่าบุญมันเกิดประโยชน์แก่เรา

ทั้งหมดนี้เราจะเห็นว่ากระบวนการของธรรมะทั้งหมด ที่คิด ที่ทำ ที่พูดด้วยเมตตา ด้วยมุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน และออกมาในรูปของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และประสานประโยชน์ต่อกันจนถึงกับเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ เข้ากับสถานการณ์ของบ้านเมืองพอดี

เราจะเห็นว่าเวลานี้เราต้องการขับเคลื่อนประเทศชาติไปสู่สังคมที่มีภราดรภาพ ความเป็นพี่เป็นน้อง และสันติภาพ คืออยู่ร่วมกันโดยสันติ ด้วยความสงบ มีการพูดถึงสมภาพ คือเสมอกัน ที่จริงก็ยาก เอาภราดรภาพให้ได้เสียก่อนก็แล้วกัน คือความเป็นพี่เป็นน้องให้ได้เสียก่อน เพราะว่าถ้าทราบใดเรายังรู้สึกเป็นเราเป็นเขา นักการเมืองยังแบ่งฝ่ายรอบกันเองอย่างนี้ ไม่มีทางที่จะเกิดสันติภาพ แม้แต่ภราดรภาพยังไม่เกิดเลย เพราะอะไร เพราะเรามองกันด้วยความอาฆาตมาดร้าย รัฐบาลไม่มีโอกาสนั่งทำงานนิ่งๆ เลย พวกเข่าเก้าอี้ตลอดไม่ว่ารัฐบาลไหนก็ตาม

อาตมาเกิดมาปี ๒๔๗๗ เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว ๒ ปี เราก็คือบ้านนี้เมืองนี้มา ๗๐ กว่าปีแล้ว เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ดูเหตุการณ์ต่างๆ ว่า พวกนี้ขาดอุดมการณ์ชาติไปมาก แม้แต่เศษเสี้ยวของทศพิธราชธรรม ก็เข้าไม่ถึง เพราะในความเป็นทศพิธราชธรรม ท่านทั้งหลายจะเห็นว่า มีทั้งทาน และมีทั้งบริจาคะ หมายความว่ามีการให้ด้วยจิตคิดอนุเคราะห์ มีการให้ด้วยจิตสงเคราะห์ มีการให้ด้วยเคารพบูชา

บริจาคะ คือสละประโยชน์สุขส่วนตัวเองเพื่อประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ อันเป็นส่วนรวม อย่างที่พูดไว้ในหลายวันก่อนที่ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กราบทูลถามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า พระองค์ไม่เบื่อบ้างหรือไม่ท้อถอยบ้างหรือ

รับสั่ง เราฟังแล้วชนลुक ท่านจะคิดอย่างไรไม่ทราบ แต่
อาตมาอ่านแล้วชนลुकทุกที นำข้อความเหล่านี้ไปออกวิทญ
ออกทางโทรทัศน์ แล้วยังนึกว่าจะนำไปลงอยู่ในหนังสือในที่
ต่างๆ เพื่อให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ประทับ
อยู่ภายในใจของประชาชนทั้งชาติ เพราะทรงคิดอย่างนี้ ทรง
มีความรู้สึกต่อสถานะของพระองค์ ต่อประเทศชาติบ้านเมือง
ที่รับสั่งว่า

**ความจริงมันน่าท้อถอยหรือก บางเรื่องมันน่า
ท้อถอย แต่ว่าฉันท้อไม่ได้ เพราะเดิมพันของเรานั้น
สูงเหลือเกิน เดิมพันของเรานั้นคือบ้าน คือเมือง คือ
ความสุขของคนไทยทั้งประเทศ**

เห็นไหมว่าการประสานประโยชน์กัน มันต้องให้สำเร็จ
ผลประโยชน์ ประโยชน์สุขของประชาชนทั้งประเทศ ตราบใด
ที่ยังไม่บรรลุเป้า ก็ต้องช่วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือพวกที่
มีภาระหน้าที่ในการดูแลชาติบ้านเมือง

มหาดไทยก็ต้องถามตัวเองว่าเธอมีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุง
สุข บรรลุเป้าหรือยัง

ทหารมีหน้าที่เสียสละชีพเพื่อชาติ ได้สละจริงๆ หรือยัง
กระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่รักความเป็นธรรม พิทักษ์ความ
ยุติธรรม พิทักษ์ได้เต็ม หรือยัง ต้องถามตัวเอง

พระมีหน้าที่ศึกษา มีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติ มีหน้าที่เผย
แผ่ มีหน้าที่ดูแลพระศาสนา ทำหน้าที่หรือยัง

ทุกคนมีภารกิจที่จะต้องประสานงานด้วยกันทั้งนั้น เพราะ
ว่าประโยชน์จริงๆ คือประโยชน์ของแผ่นดิน เป็นวิถีของบัณฑิต
เป็นวิถีของผู้เจริญ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า คนที่ชื่อว่า
บัณฑิต เพราะว่าสามารถทำประโยชน์แก่ตนเอง ทำ
ประโยชน์แก่บุคคลอื่น หรือประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์
ในโลกหน้าได้สำเร็จ นั่นคือลักษณะของบัณฑิต และ
ประโยชน์ต่อไปก็ทรงมองไปที่ตัวหลักคือ เป้า เป้านี้สำคัญ เรา
จะเห็นว่าโครงสร้างนี้รับสั่งแบบอริยสัจ หมายความว่า
ผืนใจเข้าอยู่ในมรรคสัจ เป็นความรู้สึกเป็นมิตรกัน ซึ่งเป็น
สัมมาสังกัปปะ เป็นความดำริชอบ ในที่สุดก็ลงมือ ทั้งการ
กระทำ ทั้งสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมา
วายามะ เพื่อประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ประสานทั้ง
ใจ ประสานทั้งงาน ประสานทั้งประโยชน์ ให้งานที่ทำสำเร็จผล
ตามเป้าหมาย คือประโยชน์สุขของประเทศชาติ และประชาชน
เป็นส่วนรวม

ที่รับสั่งถึงสัจจปฏิญาณ ที่ศาลไปถวายสัจจปฏิญาณ
ในวันก่อน ที่จริงก็นำเอามาพูด สัจจปฏิญาณข้อความมั่น
คล้ายๆ กันทุกแห่ง แต่ว่าก็ยังข้องใจนะ ว่ามีการทำกันจริง
หรือเปล่า คล้ายๆ กับพระที่เป็นพระครู เป็นเจ้าคุณ อะไรต่างๆ
มีสัญญาบัตรที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานมา
มีข้อความกำกับเอาไว้ว่า

**ขอพระคุณ โปรดรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระ
สั่งสอน ระวังอธิกรณ์ อนุเคราะห์ภิกษุ สามเณร ในพระ
อารามโดยควรเทอญ**

เป็นพันธกิจ เป็นภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบ เป็นงานใหญ่ที่จะต้องประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำนั้นสำเร็จผล ก็คือประโยชน์สุข ร่วมกัน รับสั่งว่า **ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม**

เราเป็นลูกแผ่นดิน เป็นหนี้แผ่นดิน นี่คือมาตุภูมิ นี่คือปิตุภูมิ เราจะต้องชดใช้หนี้ของแผ่นดิน จะใช้อย่างไร ไม่มีคำว่าสำเร็จบริบูรณ์หรอก แต่ให้ทุ่มเท ใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยพระจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงเป็นต้นแบบมาตลอดระยะเวลา ๖๐ กว่าปี

ปฏิบัติตามองค์ต้นแบบ เพื่อสนองพระราชปณิธานของพระองค์ให้สำเร็จด้วยกัน

อยู่ดี มีธรรม คำชูจิต



ได้นำเสนอพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ มหาสมาคม เมื่อเสด็จออกสีหบัญชร ที่ พระที่นั่งอนันตสมาคม ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่ ผ่านมา ได้นำเสนอมาถึงข้อที่ ๓ ซึ่งทรงอธิบายขยายความ พระบาลี มีศีลเสมอกัน เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงสอน พระภิกษุ พุทธเฉพาะศีล แต่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงอธิบายว่า

ประการที่ ๓ คือการที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนใน ความสุจริต ในกฎ กติกา และในระเบียบแบบแผน โดย เท่าเทียมเสมอกัน

ทรงขยายความจากคำว่า **ศีลสามัญญตา** แต่ลักษณะ ทางสังคม เรามีหลายระดับ เรามีขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต แบบแผน วัฒนธรรม ต่างๆ ที่จะต้องอนุวัตรตาม คล้อย ตาม ปฏิบัติตาม พวกเหล่านี้ เราต้องจำนน ในแนวของการ เข้าเมืองตาหลิว ต้องหลิวตาตาม คือคล้อยตามกันไป เรียกว่า โลกานุวัตร คือคล้อยตามโลกไป ไปขัดแย้ง ไปขัดคอ ไปขัด ขวางอะไรไม่ได้

เขาถือตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม จารีต แบบแผนต่างๆ ของเขา และถ่ายทอดกันมา มันเป็นความรู้สึก

ในแง่สังคมจิตวิทยา กิจกรรมเหล่านี้ ถ้าขาดไป เขาจะเสียขวัญ เสียกำลังใจ มันไม่ใช่เรื่องเหตุผลที่เราจะเอามาพูด แต่เป็นเรื่องความเชื่อ เป็นความอบอุ่นใจ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ก่อให้เกิดความศรัทธา แล้วสร้างจุดยึดเหนี่ยวร่วมกัน

จะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม จารีตแบบแผน กฎ กติกา ต่างๆ มันมีอย่างไรก็คืออย่างนั้น เราต้องคล้อยตาม อนุวัตรตามตลอดไป อีกอย่างหนึ่งคือเป็นกฎ กฎนี้ปัญหาว่าเป็นกฎที่จริง บางทีก็เป็นกฎของหมู่คณะ เราอาจจะเรียกพวกนี้ว่าเป็นจรรยาบรรณหรือเป็นวินัย บางครั้งอาจจะเป็นกติกาต่างๆ กติกาอาจจะขยายในวงกว้างออกไป จนถึงกับเป็นกฎหมาย

กฎหมายเป็นบทบัญญัติที่รัฐตราขึ้นเพื่อกำกับควบคุม ความประพฤติของประชาชน ตามปกติแล้วจะมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเป็นที่ตั้ง เพราะว่าสังคมเรานั้นอยู่ร่วมกัน ถ้าขาดกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติแล้ว ยากที่สังคมจะมีเอกภาพได้ อย่าลืมว่ามันเป็นการสร้างสรรค์สามัคคี และสร้างเอกภาพขึ้น คนภายในสังคม สมมติว่าคนๆ หนึ่งไม่เคารพกฎ ไม่เคารพกติกา ไม่มีมารยาท ไม่อยู่ในระเบียบแบบแผน ที่เสมอกับคนอื่น คนเหล่านั้นจะถูกรังเกียจจากหมู่คณะเหล่านั้น บางทีก็อยู่ร่วมกับหมู่คณะ เขาไม่ได้ เพราะฉะนั้นหลักการเหล่านี้เราจะเห็นว่าเป็นความจำเป็นของสังคมมนุษย์

พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า ถ้าหากว่าชาตินัยที่ศึกษา
ตำเหนียกดีแล้ว หมายความว่าบุคคลภายในสังคมขาด
ระเบียบวินัย ไม่อยู่ในกฎ ในกติกา ในระเบียบแบบแผนต่างๆ
มันจะเป็นความเจริญเติบโตแบบโคถึก คือโคมันโตขึ้นไปเรื่อยๆ
เนื้อหนังมันเจริญ มันก็ขายได้ราคา แต่ปัญญาไม่เจริญ

มนุษย์เราไม่ได้คิดในเชิงที่เป็นเนื้อหนัง เราคิดในเชิงที่เป็น
คุณภาพ ไม่คิดเชิงปริมาณ มนุษย์จะคิดในเชิงคุณภาพ
คุณภาพของมนุษย์ที่ถือว่าเป็นประการสำคัญอย่างยิ่ง ก็คือ
ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ แบบแผน ระเบียบวินัยต่างๆ ถ้าเราสังเกต
ทิศทางสังคม ที่จริงก็นานแล้ว แต่ว่าที่มาแรงก็แรงแถวภูมิภาค
มีนา มาค่อยชะลอลงหน่อยก็ตอนเมษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คือหลังจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รับสั่งแก่ตุลาการ
๒ คณะ ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๙ แล้วความรู้สึกในแนว
สमानันท์ก็บังเกิดขึ้นเป็นระยะสั้นๆ เราจะเห็นว่าเมษาก็ผ่าน
มาพฤษภา พฤษภาความจริงก็ยังแกว่งๆ กันอยู่ ตอนปลาย
หน่อยหนึ่ง ก็คล้ายๆ กับสงบศึก แล้วก็เพื่อถวายเป็นราช
สักการะ ซึ่งที่จริงมันต้องเป็นสำนึกที่เราจะต้องมีตลอด ตราบ
เท่าที่ชีวิตเรายังมีอยู่ ไม่ใช่จะไปยึดถือประเพณีปฏิบัติในช่วง
สั้นๆ เป็นแพ้นโซ่วขึ้นมาในรูปแบบหนึ่ง ที่จริงก็สำนึกยังอ่อน
คือวินัยนี้เราต้องมีตลอด มีตลอดไป แต่ว่าวินัยบางอย่าง มัน
อยู่ที่กลุ่มคน บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ กรณี อะไรต่ออะไร
ต่างๆ ถ้าเราอยู่เป็นการส่วนตัว วินัยบางอย่างมันก็ไม่จำเป็นต้อง
ต้องมีหรอก เช่นว่า การวางอิริยาบถ การนั่ง การยืน การเดิน

การพูด อะไรต่ออะไรต่างๆ บางโอกาสที่เป็นส่วนตัวก็ไม่จำเป็น
อะไร เพราะวินัยเป็นกฎกติกาของหมู่คณะ ซึ่งหมายความว่า
ว่าคนเสมอกันในแง่ของกฎหมาย คือทุกคนจะต้องปฏิบัติ
ตามกฎหมายเสมอกัน ไม่มีใครเป็นอภิสิทธิ์ชน คืออยู่นอก
กฎหมายไม่ได้

ทรงใช้คำว่า **เท่าเทียมกัน และเสมอกัน** ในความเป็น
กฎหมาย ไม่มีใครเป็นอภิสิทธิ์ชน ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม
ตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่รัฐบัญญัติขึ้น เว้นไว้แต่ในกรณีที่เรา
มีการยกเว้น แต่ว่ากระแสสังคมเราเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็น
ความเยาว์มากๆ คือว่าขาดวุฒิภาวะมากๆ สำหรับคนบางคน
ที่มีพฤติกรรมแสดงออกว่า ไม่เอื้อเฟื้อต่อตัวบทกฎหมาย และ
กิติศรัทธา เรื่องนี้ผมอธิบายได้ เรื่องนี้ผมชี้แจงได้ อะไรต่ออะไร
ก็ชี้แจงได้ทั้งนั้นแหละ แต่ว่าเป็นการละเลยเจตนารมณ์ของ
กฎหมาย คือการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของบุคคลภายใน
ชาติบ้านเมือง เนื้อหาของกฎหมายถ้ากฎหมายไม่ได้รับการ
ประพฤติกปฏิบัติ สังคมก็ขาดระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันยาก

ตรงนี้ทรงใช้คำว่า **ทัดเทียมกัน** อย่างที่เคยยกตัวอย่าง
ให้ฟัง ในวันหนึ่งที่ว่ากฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมาย
รัฐธรรมนูญ ในแง่ของความเป็นจริง กฎหมายรัฐธรรมนูญ
เป็นอันมาก ถ้าถามว่าชอบไหม บางทีก็มีบางมาตราที่เรา
ไม่ชอบหรอก แต่ว่าตราบใดที่เขาบังคับใช้เป็นกฎหมายอยู่
เราเป็นประชาชน ต้องประพฤติกปฏิบัติ เช่นไม่ชอบ ๒ มาตรา
คือมาตรา ๓๘ กับมาตรา ๗๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ และ

เกี่ยวกับเรื่องของศาสนา เพราะเราเห็นว่ามันจะมีปัญหาในระยะยาว ระยะสั้นๆ อาจจะไม่มีปัญหาหรอก แต่ระยะยาวจะมีปัญหา แต่ว่าตอนนี้ยังเป็นกฎหมายอยู่ เราก็ต้องยอมรับนับถือ ประพฤติปฏิบัติตาม เราก็ไม่ล่วงละเมิดหรอก

คำสำคัญที่ทรงใช้ คำว่า **การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต** ข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระเจ้าสุทโธทนะ พระพุทธบิดา เป็นประโยคสั้นๆ แต่ว่าครอบคลุมหมดเลย ทรงแสดงว่า

จงประพฤตินิรรม ให้เป็นสุจริต อย่าประพฤตินิรรม ให้เป็นทุจริต เพราะว่าธรรมที่ประพฤติดีแล้ว จะนำความสุขมาให้ ทั้งในโลกนี้และในโลกอื่น

มองกลับไปว่า สุจริต คืออะไร จะเห็นว่าที่จริงสุจริตเป็นการสะท้อนของจิตที่มีความรู้สึกดีต่อกัน อาจารู้สึกเมตตา อาจารู้สึกไมตรี อาจารู้สึกเคารพ อาจจะมีเหตุผล สติ ปัญญา ก็แล้วแต่ และจะเกิดชัดเจนในสิ่งที่เป็นโทษและสิ่งที่เป็นคุณ

ในแง่ของภาคปฏิบัติเหมือนกับทางเดิน ๒ ทาง เขาบอกว่าจะไปทางขวานะ ก็หมายความว่าเราไม่ต้องไปทางซ้าย แต่ว่าบางที่เขาก็ย้ำเลย ให้ไปทางขวานะ อย่าไปทางซ้าย แต่ว่าภาคปฏิบัติจริงๆ เราไปได้ทางใดทางหนึ่ง

ทรงเน้นเฉพาะทางที่เราควรเดิน ทางที่ควรเว้นก็ไม่ได้พูด ในภาคปฏิบัติก็เหมือนกับพูด สุจริต คือประพฤติดี ประพฤติงาม ประพฤติง่าย ที่นี้งามนะงามแน่ คือกิริยาอาการที่แสดง

ออกนั้นงาม และวาจาที่พูดออกไปก็เป็นไพเราะอ่อนหวาน
ความคิดจิตใจมันก็งาม เพราะฉะนั้นกรอบของสุจริตก็คือ อยู่ใน
ในข้อที่ ๑ แต่ว่าในข้อที่ ๑ นั้นเน้นที่ตัวธรรมาปฏิบัติ แต่
สุจริตมันจะตำมาอีกข้อหนึ่ง คือเป็นการงดเว้นช่วงของศีล
หมายความว่างดเว้นจากการประทุษร้ายต่อชีวิต ประทุษร้าย
ต่อทรัพย์ ล้วงละเมิดทางเพศ งดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้น
จากการพูดส่อเสียด งดเว้นจากการพูดคำหยาบ งดเว้นจาก
การพูดเพื่อเจ้าเลวไหล ก็แสดงว่าสุจริตที่กาย ที่วาจา และ
ที่ใจ พูดง่ายๆ ว่า ทำดี พูดดี คิดดี อย่างสมเด็จย่ารับสั่ง นี้
ก็คือสุจริตทางกาย ทางวาจา ทางใจ

สุจริตจะเริ่มที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง ไม่
สร้างความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น สุจริตจะอยู่ตรงนี้ ต่อไป
จะเป็นกุศล มีความประณีตขึ้นไปก็อยู่ในกรอบสุจริต ก็หมาย
ความว่าสุจริตนั้นจะเริ่มที่ศีล เริ่มที่ระเบียบวินัย เริ่มที่กฎ เริ่ม
ที่กติกา เริ่มที่มารยาททั้งหลาย

ในความเป็นวินัย จะมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

เป็นบทบัญญัติ ที่มีการลงโทษตามสมควรแก่ความผิด
หมายความว่า มีลักษณะคล้ายๆ กับห้ามไม่ให้ทำ ถ้าทำก็ผิด

เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่ประพฤติปฏิบัติ
ก็ผิด เรียกว่า อภิสมาจาร ไม่ยากที่จะประพฤติ แต่จะเห็น
ลักษณะสังคมที่แปลกแยกและแบ่งแยก

ให้ลองสังเกตว่า บ้านเมืองเราปี ๒๕๔๙ กับปี ๒๕๕๐
เป็นปีมหามงคล เป็นปีอุดมมงคล ที่ลูกไทยทั้งหลายจะต้อง

สำนึกคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ สำนึกคุณของแผ่นดิน
สำนึกคุณของธรรมะ ชอบที่จะสร้างความสบายพระทัย ความ
ปิติปราโมทย์ให้เกิดขึ้นแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็น
ที่ยิ่ง เพราะว่า พระองค์รู้สึกชื่นชมยินดีต่อการแสดงออกใน
ลักษณะนี้ อย่างที่ทรงปรารถนาไว้ในบรรทัดแรก ที่รับสั่งว่า

**ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนทุกฝ่ายนี้
ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น**

ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นการที่คนประพฤติสุจริต ด้วย
การเคารพกฎ เคารพกติกา เคารพระเบียบแบบแผน และอยู่ใน
กฎเกณฑ์เงื่อนไขของตัวบทกฎหมายต่างๆ เสมอภาคกันนั้น
คือการประพฤติที่สุจริต และสร้างความสบายพระทัยให้เกิดขึ้น
แก่พระองค์ ไม่ต้องมีความปรวิตกกังวล ห่วงใยต่อปัญหาชาติ
บ้านเมือง เพราะว่าพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยมาเหลือเกิน
เหน็ดเหนื่อยมามากแล้ว ท่านลองนึกว่าคนๆ หนึ่งใช้ชีวิต
ทุ่มเท เหนื่อยยากลำบากอยู่ตั้ง ๖๐ กว่าปี ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ
พระราชภาระ ชาวในพระราชสำนักแต่ละวัน สามัญชนทำไหว
หรือเปล่า ถ้าต้องไปทำงานตรงนั้น แต่พระองค์ทรงทำมาได้
โดยปกติภาพปกติสุข

การประพฤติธรรมให้เป็นสุจริตเป็นตัวอย่าง ทรงมีกฎ
มีเกณฑ์ มีระเบียบ แบบแผนต่างๆ อย่างที่รับสั่งไว้แก่ตุลาการ
ที่มีการขออนายกรัฐมนตรี โดยใช้อำนาจตามความในมาตรา
ที่ ๗ ของรัฐธรรมนูญ รับสั่งว่า **ไม่เคยใช้** เพราะว่าพระองค์
ไม่เคยทำอะไรนอกกฎเกณฑ์เหล่านี้

แสดงว่าทรงเป็นตัวอย่างต้นแบบให้ดูว่า ทรงให้ความเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมือง รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างไร กฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ทรงประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น เป็นตัวอย่างให้ดูแล้ว

ทำอย่างไรว่า เราจะแสดงให้ปรากฏต่อพระองค์ ไม่ใช่เอาเฉพาะวันนั้น วันที่ ๙ เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เราจะต้องทำอย่างต่อเนื่องและตลอดไป เป็นการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขภายในสังคม โดยแต่ละคนก็อยู่ในระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ กติกา มารยาทต่าง ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความคิด ความคิดนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เขาเรียกเป็นสำนึก สำนึกชาติ สำนึกถึงศาสนา สำนึกถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ สำนึกถึงคุณธรรมความดี สำนึกถึงความเป็นมนุษย์ อะไรก็เกิดขึ้นได้ทั้งนั้น สำนึกดี บางที่เราเรียกว่า มโนธรรมสำนึก หรือจิตสำนึก พูดง่ายๆ ว่า สำนึก หรือแม้แต่ว่าระดับสามัญสำนึก อย่างนี้ควร ไม่ควร นี้ควรเว้น นี้ควรประพฤติ

การประพฤติสุจริต คือเว้นในสิ่งที่ควรเว้น ประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ อะไรควรทำ อะไรควรพูด อะไรควรคิด อะไรไม่ควรทำ อะไรไม่ควรพูด อะไรไม่ควรคิด คตินั้นบางที่เราก็กำกับยากหน่อย แต่ว่าอย่างน้อยที่สุด ก็ควรงดเว้นในการทำ ในการพูด ที่เป็นทุจริตออกไป การประพฤติสุจริต จึงถือว่าเป็นหลักการสำคัญ เป็นทางมาแห่งเกียรติยศชื่อเสียง คุณธรรมความดีในชีวิตของมนุษย์ เราจะเห็นว่าคนที่ดีเด่นทั้ง

หลายในโลก ในสังคมนี้ มันเป็นผลจากความสุจริตของท่าน เหล่านั้น คือประพตติดี ประพตติชอบ ประพตติงาม แต่ว่า ปัญหาว่า ง่าย ใครประพตติง่าย

ตามปกติแล้ว คนดีทำความดีได้ง่าย แต่ว่าคนชั่วทำได้ยาก ในขณะที่คนชั่วทำชั่วได้ง่าย แต่ว่าทำความดีได้ยาก

ปัญหาว่าเราเป็นใครล่ะ ถ้าต้องการให้ง่าย เราต้องมีฐานของความเป็นคนดี จะง่าย แต่ถ้าเรามีฐานของความเป็นคนชั่ว คล้ายๆ กับถูกบังคับ ชมเชยคุกคามให้ไปประพตติปฏิบัติในลักษณะนั้น

ฉะนั้นบ้านเมืองเราจะอยู่เย็นเป็นสุขได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือพูดครอบครัวได้ก่อน ครอบครัวว่าถ้าแต่ละคนอยู่ในกฎเกณฑ์ อยู่ในระเบียบวินัยต่างๆ หรือว่าขยับไปที่โรงเรียน หรือวัด หรือองค์กรเล็กๆ ดูเป็นต้นแบบเสียก่อน ถ้าแต่ละฝ่ายอยู่ในกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยแล้ว มันจะง่ายมาก แม้แต่การขับรถบนท้องถนน ถนนอาจจะติด การจราจรอาจจะคับคั่ง อะไรไปบ้างก็ตาม แต่ว่าแต่ละคนก็เคารพกฎเกณฑ์ เคารพการจราจรเหล่านั้น การจราจรมันก็เคลื่อนไหวไปได้ จะเห็นว่ามีเป็นอันมากที่ไม่เคารพกฎเกณฑ์ ดูตัวอย่างง่ายๆ ในถนนกรุงเทพ-สระบุรี ถนนพหลโยธิน ถนนวิภาวดี สังเกตมานาน เป็นเรื่องแปลก คือว่ารถใหญ่ซึ่งควรจะชิดซ้าย ก็ชิดขวาตลอดเลย ทำให้รถติดเป็นแถวไปหมดเลย เลนก็กว้างตั้ง ๓-๔ เลน แต่ว่าก็ยังชิดอย่างนั้น แสดงอะไรชอบกลนะ ทำไมไม่เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยต่างๆ ถ้าคนเคารพกฎเกณฑ์

แล้วจะไม่ยุ่งยาก จะไม่สิ้นเปลือง สุขภาพจิตคนก็ดี สังคม
ก็ดี บ้านเมืองก็น่าอยู่หน้าอาศัย

ดังนั้น การที่ประชาชนคนไทยแสดงให้เห็นในวันนั้น
ไม่ใช่ระยะสั้นๆ แต่ต้องเป็นการกระทำในระยะยาว คือทนต่อ
การพิสูจน์ทดสอบจริงว่า ตรงนี้ไม่ใช่แพชั่นโชว์ แต่แน่นอน
คนที่ไปตรงนั้น เขาไม่แพชั่นโชว์ แต่ว่าคนตรงอื่นล่ะ พร้อมทั้ง
จะอยู่อย่างซื่อสัตย์สุจริต คืออย่างที่ทรงใช้คำว่า

**การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสุจริต ในกฎ
กติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอกัน**

ปัญหาตรงนี้อยู่ที่จิตสำนึก อยู่ที่อาจจะเป็นอะไรจะ
เรียกว่ามีวินัยในตัวเอง คนที่มีวินัยในตัวเอง ถ้าเราดูคล้ายๆ
กับทหารที่เขาฝึกมาดี ทหารจัดแถว กับคนทั่วไปจัดแถว
ต่างกันมาก แม้แต่คนวันก่อน คนระดับครูบาอาจารย์ใน
มหาวิทยาลัย สะกิดท่านผู้ใหญ่ว่าท่านดู เวลาท่านเข้าแถวกัน
บอกว่าดูซิ ชาวบ้านเข้าแถวอย่างนี้ไม่ตรงหรอก แต่ถ้าเอาทหาร
มาเข้าแถว เขาพริบเดียว เขาจะจัด เขาจะวิ่งไปในจุดที่เขาอยู่
เลย เขาจัดป่าเขาเอง จัดไหล่เขาเอง จัดแถวเขาเอง จัดเท้า
เขาเอง เขาจะจัดพริบเดียว สวยเลย นั่นคืออะไร คือการฝึก
มันจะเกิดระเบียบวินัยขึ้นภายในตัวเอง เคยเห็นระดับแม่ทัพ
เรือ ท่านมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดโทรศัพท์มือถือมาถึงท่าน
เป็นภาพที่เราตื่นเต้นมาก คือท่านยืนแบบตะเบ๊ะ ยืนตัวตรง
พูดโทรศัพท์มือถือ มือหนึ่งก็ตะเบ๊ะ นักข่าวโทรศัพท์เขาก็เห็น
เป็นภาพที่แปลก เขาไม่คุ้น เขาก็ถ่ายมามาก แต่เราเห็นว่านี่

คือมีวินัยในตัวเอง การเคลื่อนไหวของท่านก็อยู่ในกรอบในวินัย ในทันทีทันใด คือตรงนั้น แม้จะพูดลับหลังก็เหมือนกับพูดต่อหน้า เพราะว่าพูดกับผู้บังคับบัญชา อิริยาบถก็เปลี่ยนแปลงไป แทนที่จะนั่งอยู่ ก็ลุกขึ้นยืน ไม่ใช่ยืนธรรมดา ยืนตัวตรง แล้วก็ตะเบะมือหนึ่งก็พูดไป จนกว่าจบ จบแล้วท่านก็โค้งด้วยนะ เป็นภาพที่นักข่าวถือเป็นเรื่องแปลก แต่นั่นเป็นเรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม แสดงว่า ซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ใช่เป็นรูปของแพชั่นโชว์ แต่ว่าเป็นการเคลื่อนไหวแบบอัตโนมัติ

ความมีระเบียบวินัย จะต้องเคลื่อนไหวได้โดยอัตโนมัติ ถ้าหากว่าปล่อยให้คนอื่นไปกำกับควบคุมสั่งการบงการชี้แนะอยู่ตลอดเวลาแล้วก็ยาก

ความเห็นที่ถูกต้องและเที่ยงตรง



ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ได้นำเสนอพระราชดำริ พระราชดำรัส มาถึงในช่วงหลัง พระราชดำรัสหรือพระบรมราโชวาทที่รับสั่งแก่มหาสมาคม ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ อย่างที่บอกไว้ในตอนต้นว่า เป็นหลักของสาราณียธรรม พุทธมาหลายวัน จะทบทวนในตอนต้นก่อนจะพูดข้อสุดท้ายว่า

“...ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของทุกคน ทุกฝ่ายนี้ ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้ว มีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรม ซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกัน รักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง ให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือการที่ ทุกคน คิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญ ต่อกัน

ประการที่ ๒ คือ การที่แต่ละคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ

ประการที่ ๓ คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎ กติกาและในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอภาคกัน

วันนี้จะพูดถึงประการที่ ๔ ที่ทรงใช้คำว่า **การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิด ความเห็นของตน ให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุผล**

ข้อนี้ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เพราะว่าความเป็นมนุษย์อยู่ที่พัฒนาการของปัญญา การใช้ชีวิตด้วยปัญญาเป็นชีวิตที่ประเสริฐที่สุด

ในที่นี้ทรงใช้ทั้งสัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบและความเห็นชอบ เห็นชอบก่อนก็ได้ คิดชอบก่อนก็ได้ เพราะเราคิดชอบก็มาจากเราเห็นชอบ เราเห็นชอบก็ทำให้เราคิดชอบ

ความเห็นชอบหรือความคิดชอบ เกิดมาจาก ๒ กรณี กรณีหนึ่งก็คือการเรียนรู้ เขาเรียกว่า **ปรโตโมสะ** เรียนรู้มาจากข้างนอก เห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู สูดดมด้วยจมูก ได้ลิ้มด้วยลิ้น ได้ถูกต้องด้วยกาย เป็นโลกของประสาทสัมผัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราเรียนรู้หลัก คือ ตา หู ใจ ตา หู ใจ เราจะเรียนได้ไกล แต่ว่า จมูก ลิ้น กาย เราเรียนได้ ใกล้ๆ ต้องสัมผัสจึงจะเรียนรู้ได้ ถ้าไม่ได้สัมผัสเราก็เรียนรู้ไม่ได้ เมื่อเราเรียนรู้แล้วก็นำมาคิด เรียกว่า **โยนิโสมนสิการ** คือมีความคิดที่เป็นระบบ เป็นกฎเกณฑ์ เป็นหลักการ มีวิธีการที่ถูกต้องอย่างที่เคยยกตัวอย่างไว้นานแล้ว ที่ว่า ความขัดแย้งต่างๆ ภายในสังคมเรา เราขาดความคิดเห็นที่ถูกต้อง คือการหาข้อยุติที่จริงมีข้อยุติในแต่ละกรณี ซึ่งเราสามารถจะเรียงออกเป็น ๔ กรณีคือ

๑. ขนบธรรมเนียมประเพณี จารีต แบบแผน วัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งเราจะต้องอนุวัตรตาม คล้อยตาม ปฏิบัติตาม ไปชัดเจน แข็งขัน อะไรไม่ได้ ถ้าเราไม่ต้องการร่วมก็อย่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับเขา ก็จบ เหมือนกับวินัยทหาร วินัยตำรวจ วินัยของพระ มันเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม ถ้าเรารังเกียจไม่ต้องการปฏิบัติ ก็อย่าบวช อย่าเป็นทหาร อย่าเป็นตำรวจ เราไม่ต้องบวชหรอก เราไม่ต้องปฏิบัติหรอก นั่นคือลักษณะอย่างหนึ่ง

๒. เรื่องของตัวบทกฎหมาย เช่นกฎเกณฑ์ในทางกฎหมาย จะไปใช้ตัดสินแบบนักเลงข้างถนนไม่ได้ ไม่ใช่ที่ไม่พอใจแล้วก็ตีหัวหรือชกปิ่นยิงเบรียง ไม่ได้ ผิดกฎหมาย เพราะว่าไม่มีใครมีหน้าที่ตัดสินว่าคนนั้นผิดหรือคนนั้นถูก นอกจากเขากระทำก่อน การกระทำในแนวกฎหมาย กับการกระทำในแนวศีลจะต่างกัน

แนวกฎหมายจะต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนมา จนถึงศาลสูงสุดพิพากษาคัดสิน ถือว่าคดีถึงที่สุดแล้วผิดในแง่มุมของกฎหมาย ซึ่งแน่นอนในแง่มุมของกฎหมาย ทำนองคล้ายๆ กับกรณีของเซอร์แอน ทำไปทำมาปรากฏว่าจำเลยที่ติดคุกอยู่ตั้งนานไม่ได้ผิดหรอก ในที่สุดศาลก็ต้องปล่อยเขา กฎหมายมันเป็นข้อยุติในแง่มุมของกฎหมาย อาจจะไม่ผิดกฎหมายก็ได้ แต่ว่าสภาพแวดล้อม องค์ประกอบต่างๆ พยานหลักฐานเอกสารต่างๆ ชัดเจน แต่ว่าผิด เขาก็ตัดสินไปตามพยานหลักฐานเอกสารต่างๆ ก็ถือว่ายุติธรรม เป็นธรรม และเที่ยงธรรม ในแง่มุมของกฎหมาย

๓. เรื่องของศีล เรื่องของศีล สมรวาสทั่วไปมักจะไม่ว่ายมีความรู้สึกหรืออก เพราะว่ามีส่วนมากเราจะรับศีลในแนวของประเพณี เป็นแบบประเพณีหรือว่ามีพิธีกรรมอะไรก็มีการอาราธนาศีล สมาทานศีล สมาทานจบแล้ว พอพระกลับ มีการเลี้ยงเหล้า ก็นั่งดื่มเหล้ากันเฉยเลย ทั้งๆ ที่รับศีลข้อสุรามาแล้ว ดื่มเหล้าเสร็จก็พูด บางทีก็โกหก มดเท็จ ก็ผิดศีลข้อที่ ๔ ผิดศีลข้อที่ ๕ ก่อน แล้วผิดศีลข้อที่ ๔ แล้วก็อาจจะเตลิดไปหลายข้อก็ได้ แต่ว่าถ้าพระแล้ว ค่อนข้างชัดเจน คือหมายความว่า เช่นว่าพระตบยุงตายตัวหนึ่ง ไม่ต้องใครใจทักหรืออก ต้องอาบัติทันทีเลย แล้วถ้าคนใจทักก็ไม่ได้เพิ่มโทษ คนไม่ใจทักก็ไม่ได้ลดโทษ คือโทษเท่าที่ท่านทำ ท่านองคล้ายๆ กับเราจับไฟร้อน เราก็ร้อนเท่าที่เราร้อน ใครบอกว่าเราไม่ร้อน เราก็ร้อน ใครบอกว่าเราร้อนมาก ปัญหาวว่าเราร้อนมากหรือร้อนน้อย คนๆ นั้นเท่านั้นเองที่รู้ คนอื่นรู้ไม่ได้หรืออก นั่นคือศีล จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกฎเกณฑ์เงื่อนไขของสังคม บาบก็คือบาป ผิดก็คือผิด ไม่ผิดก็คือไม่ผิด อยู่ที่บทบัญญัติของศีลว่าอย่างไร แล้วเราทำอย่างไร เป็นปัญหาข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายเหมือนกัน แต่ที่นี่ก็คือบทบัญญัติของศีล

๔. เรื่องจริยธรรม ศีลธรรม คุณธรรม พวกนี้ที่จริงไม่มีใครไปมีสิทธิปรับใคร มันเป็นบาปกรรมเฉพาะตัวที่หลักของพระธรรมคุณที่บอกว่า สันติภูมิจุโก คือ ผู้ปฏิบัติจะเห็นได้เอง เธอดีก็เธอดีเอง เธอชั่วก็เธอชั่วเอง ถ้าเทียบเคียงจะเห็นได้ชัดเจนว่า คล้ายๆ กับนาย ก. ขับรถชนต้นไม้ ขาดจริยธรรมคือสติ ถามว่าผิดกฎหมายไหม ไม่ผิดหรืออก แต่รถนาย ก. พัง

หัวหน้า ก.แตก ขา นาย ก. หัก ไม่รู้ละ เป็นกรรมของเธอ เธอรับผิดชอบเองก็แล้วกัน แต่ถ้า นาย ก. ไปขับรถชนคนตาย เขาไม่ตัดสินใจในแง่ของจริยธรรม เพราะจริยธรรมไปตัดสินใจไม่ได้ เขาไม่ตัดสินใจในแง่ศีล เพราะศีลไปลงโทษใครไม่ได้ แต่เขาจะตัดสินใจในแง่ของกฎหมาย เห็นไหม มันเลื่อนไปอยู่ในประเด็นที่ ๒ ไม่ใช่อยู่ในประเด็นที่ ๓ หรือที่ ๔ ฉะนั้นสิ่งที่กติกาทาสังคมจะตัดสินใจเขาได้เรื่องเดียว คือเรื่องกฎหมายเท่านั้น

ความเห็นของคนจะต้องชัดเจนว่า นี่คุณพูดประเด็นอะไรที่เขาบอกว่า คนนั้นผิด คนนั้นถูก มันถูกในประเด็นอะไร ประเด็นของข้อกฎหมาย คุณไม่มีสิทธิ บอกว่าเขาถูกหรือเขาผิด แต่ว่าคุณมีสิทธิที่จะกล่าวหา มีสิทธิที่จะเป็นโจทก์ มีสิทธิที่จะเป็นพยาน แล้วต่อสู้กันในขบวนการของยุติธรรม

แต่ถ้าเป็นเรื่องศีล ใครจะโจทก์หรือไม่โจทก์ เขาก็ผิดศีลของเขา เขาไม่ได้ผิดเพราะเราโจทก์ แต่เขาผิดเพราะเขาทำ เราจะเห็นว่าศีลอยู่ที่เจตนา เจตนาชื่อว่าศีล คือคนนั้นจงใจละเมิด เขาก็ผิด เขาไม่จงใจละเมิดวินัยเขาว่าอย่างไรก็คืออย่างนั้น แต่ว่าธรรมะเป็นกรรม ในแง่สังคมอาจจะถือว่าเขาไม่ผิด แต่เขาก็ผิด ในแง่สังคมเขาอาจจะบอกว่าเขาผิด แต่ถ้าเขาไม่ผิด ก็คือเขาไม่ผิด ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับสังคม สังคมจะดำเนินคดีเตียน ถ้าเขาทำความดี ถ้ามว่าสังคมดีเตียนได้ไหม สังคมจะเอานิยายไม่ได้ในแง่ธรรมะนี้ เพราะสังคมมักใช้อารมณ์ ไม่ชอบเธอก็ดีเตียน ชอบเธอก็ยกย่อง เธอใช้อารมณ์ สังคมเอาเป็นเกณฑ์ไม่ได้

กรรมไม่ได้อยู่ที่เกณฑ์ของสังคม แต่กรรมอยู่ที่เกณฑ์
ของกรรม เช่น ฆ่าสัตว์ ๑) สัตว์นั้นมีชีวิต ๒) เรารู้ว่าสัตว์
นั้นมีชีวิต ๓) เราตั้งใจคิดจะฆ่า ๔) ทำความพยายามที่จะฆ่า
๕) สัตว์นั้นตายด้วยความพยายาม ถ้าอย่างนี้ผิดศีล แต่ว่า
เจตนาที่ฆ่า เป็นขัตธรรมะ ตัวธรรมะก็เป็นบาปกรรม คล้ายๆ
กับว่าพระฉันข้าวเย็น ที่จริงคนกินข้าวเย็นไม่บาปหรอก แต่
ว่าพระไปปฏิญาณสถานะของความเป็นพระพร้อมด้วยวินัย
ในวินัยของพระมีข้อหนึ่งว่า กินข้าวเย็นไม่ได้

ถ้าพระไปกินข้าวเย็น พระก็ผิดจริยธรรม ก็คือ สัจจ-
ปฏิญาณ ที่ได้ให้ไว้ บาปในแง่ของการผิดศีลก็แสดงอาบัติไป
แต่บาปในแง่ของผิดสัจจะนี้ ก็จะต้องเสวยผลของบาปนั้น เรา
จะเห็นว่า ศีลพูดเรื่องศีลไป แต่ว่าเรื่องของธรรมะเป็นเรื่อง
ของกรรมโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นท่านต้องรับผิดชอบเอง

ความคิดเห็นของคน จะเห็นว่าลักษณะของสังคมไทยที่
ท่านสรุปรวมว่า คนไทยมีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งก็คือ ลักษณะ
การประนีประนอม มีการประสานประโยชน์ มีการให้อภัย
มีการอดทน พร้อมทั้งจะรอคอยวุฒิภาวะของคน
เหล่านั้น ถ้าเรามองไปที่วัฒนธรรมของไทย เราจะเห็นว่า
วัฒนธรรมของไทยสะท้อนถึงสภาพจิตที่มีจิตใจความอ่อน
โยน กิริยาอาการมีความอ่อนนุ่ม และวาจาที่อ่อนหวาน
สะท้อนไปที่งานทางวัฒนธรรมต่างๆ หลักรฐานทางวัฒนธรรม
ทางวัตถุธรรมก็ดี ทางเนติธรรมก็ดี สหธรรมก็ดี คติธรรมก็ดี
สะท้อนให้เห็นถึงภายในจิตใจจริงๆ มีคุณธรรมเหล่านี้อยู่ แต่

ว่าแน่นอนไม่ได้มีหมดทุกคน มีมากมีน้อย
ก็เป็นรายละเอียดเฉพาะตัวคนเหล่านั้น

เรื่องความคิดเห็นบางครั้ง เป็นความขัดแย้งกันในระดับ
ใด จะเห็นว่าบางครั้งเราต้องประนีประนอม มีการประสาน
ประโยชน์กัน หลักการในการคิดเขาบอกว่า

เมื่อเรามองเห็นประโยชน์ที่ไพบูลย์ ประโยชน์ที่เหนือ
กว่า ประโยชน์ของชาติบ้านเมือง เราต้องสามารถสละ
ประโยชน์พอประมาณได้ ประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ ประโยชน์
ธรรมดา สามัญ ประโยชน์เพื่อเรา ญาติพี่น้อง ของเรา
พวกพ้องของเรา อะไรต่ออะไร ต้องสละได้ แล้วเพื่อมุ่ง
ไปสู่ประโยชน์ที่ไพบูลย์ร่วมกัน

พอถึงจุดหนึ่ง จะเกิดการประนีประนอม เพราะว่าคน
จะมองในแง่ของบุญบาป เราจะเห็นว่า พอเราเห็นถูกต้อง
ความชั่วทั้งหลายไม่เกิดหรอก สมมติว่าความคิดมันจะเกิด
ฆ่าคน เราก็ตั้งปัญหาขึ้นมาว่า ฆ่าทำไม ฆ่าให้ตาย แล้วถ้า
เราไม่ฆ่า เขาจะตายไหม เขาก็ตาย เอ้า แล้วฆ่าเขาทำไม
คือเราไม่ฆ่า เขาก็ตายอยู่แล้ว เราฆ่าเขา เขาก็ตาย เราไม่ฆ่า
เขา เขาก็ตาย แต่ว่าการฆ่าเขา เราเป็นบาป เขาเพียงแต่
ตายเร็วขึ้น แล้วครอบครัวเราก็จะเดือดร้อน ครอบครัวเขานั้น
สังคมจะเอื้ออาหาร จะห่วงใย คล้าย ๆ กับเราเห็นว่า เหมือน
กับครอบครัวครูจูลิน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่นราธิวาส เรา
จะเห็นว่าจนมาถึงกลางเดือนมิถุนายนแล้ว คนก็ยังดูแลไป
ติดตามไปเยี่ยมเยียน ไปช่วยเหลือในด้านต่างๆ แต่ถามว่า

คนที่ไปประทุษร้ายครุฑหลินอยู่ที่ไหน เดียวนี้หนีกระเจ็ด
กระเจ็ดไปไหนก็ไม่รู้ อยู่ด้วยความไม่ปกติสุข

บาปนี้เป็นเรื่องที่ต้องแก้การละเว้น ไม่ควรกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสังคมไทยเราที่ในยุคสมัยที่เรียกว่าบ้านเมืองดี เป็นร่มเงาของผ้ากาสาพัสดร์ เป็นสยามเมืองยิ้ม เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี ต่อคนทั้งหลายจนพูดกันว่า

เป็นธรรมนิยมไทยแท้แต่โบราณ

ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ

อย่างเลิศดีตามมีและตามเกิด

ให้เพลินเพลินดีว่ากว่าจะกลับ

เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเห็นชอบที่เขามีอยู่ภายในจิตใจของเขาเหล่านั้น เมื่อเราเห็นชอบ เราก็พูดชอบ เราก็ทำชอบ เราก็คิดชอบ กายเราก็สุจริต วาจาก็สุจริต จิตใจก็สุจริต จึงควรใช้ปัญญาเป็นหลัก ในการนำชีวิต

ท่านทั้งหลายจะเห็นว่าเราสัมผัสโลกในข้อแรกหรือชุดแรกที่ทรงแสดงเอาความคิด การทำ การพูดที่ประกอบด้วยเมตตา หมายความว่า เอาเมตตาผู้นำสังคม หล่อเลี้ยงสังคมกันด้วยเมตตา เป็นจิตใจที่เอื้ออาทร ห่วงใย มุ่งดี ประารถนาดีต่อกัน มุ่งความเจริญก้าวหน้าของกันและกัน ตลอดถึงของอนุชนรุ่นหลังที่จะเกิดมาในโอกาสต่อไป

ในขณะที่เดียวกัน ความเห็นชอบนี้ถือว่า สังคมค่อนข้างจะเสียฐานเวลานี้ คือความเห็นชอบในกฎเกณฑ์ของกรรม คือ

คนเชื่อกรรมน้อยลง จึงเป็นอันตรายที่คนขาดวินัย มีปัญหาเรื่องยาเสพติด มีปัญหาเรื่องความสำสอนในทางเพศ ปัญหาเรื่องรักในวัยเรียน ปัญหาเรื่องท้อง แท้ง ทิ้ง อะไรต่างๆ เป็นปัญหาข้ออบรมเด็กอยู่มาก นานต่อเนื่องกันมา สังเกตทิศทางจากคำถามของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เธอเขียนถาม ก็รู้ว่าสังคมมีปัญหา มาก ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ มานั่น ถ้ามองไปเพราะอะไร เพราะเด็กเหล่านั้นไม่มีความคิดที่สมเหตุสมผล เธอก็ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินไปชั่วขณะ ชั่วครั้งชั่วคราว เราสามารถแบ่งตามวัยได้ จะเห็นว่าถ้าเราเจอเด็กระดับ ม. ๓ นี้ จะถามเรื่องความรัก ถ้า ม. ๔ ม. ๕ นี้จะพูดถึงการมีเพศสัมพันธ์ และถ้าสูงขึ้นไปจะพูดถึงท้อง ถ้าโตขึ้นไประดับปีหนึ่ง จะพูดถึงแท้งแล้ว แท้งแล้วก็ทิ้ง แสดงให้เห็นถึงว่า พอความเห็นมันผิด มันรวนไปหมด การทำ การพูด การคิด รวนหมด

พอเรามององค์รวมของชาติบ้านเมือง มีลักษณะอย่างนั้น คนในสมัยโบราณ ที่จริงเราจะเห็นว่าความเห็นชอบนี้เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจ ไม่ได้ลึกซึ้งอะไร ไม่ได้มากอะไร ถ้าเราเขียนออกมาแล้ว มีไม่กี่บรรทัดด้วยซ้ำไป แต่ว่าเขาเป็นหลักใจ เขาพร้อมที่จะปิดทองหลังพระ เขามีความคิดในการงดเว้นความชั่วว่าอายผีसांगเทวดา เขาพร้อมจะทำความดี เขาคิดว่าคนไม่เห็น ผีसांगเทวดาก็เห็น หรือบางครั้งคิดว่า ถ้าทำความชั่ว ชื่อเสียงตัวเองจะไปอยู่ในแผ่นหนังสุนัข ถ้าทำความดี ชื่อเสียงตัวเองจะไปอยู่ในแผ่นทองคำ อะไรอย่างนี้

ความคิดเหล่านี้ที่จริงมันเป็นความคิดที่ชอบ เพราะว่า
เราไม่มองไปที่จริงหรือไม่จริง เรามองไปที่ว่า เราได้ประโยชน์
จากความคิดเหล่านี้ เวลานี้เราไม่มีหลักในการคิด แต่ว่าคน
ในสมัยโบราณเขามีหลักในการคิด อย่างน้อยที่สุดเขาก็กลัว
บาปกรรม ความคิดในการกลัวบาปกรรมนี้ จะเห็นชัดเจนว่า
กรณีครูjuhลินกับคนที่ทุบตีครูjuhลินก็ได้ เราจะเห็นชัดเจนเลย
คนที่เขาทุบตี เขาไม่กลัวบาปกรรม แต่นี่เขาก็เดือดร้อนเพราะ
บาปกรรมแล้ว ครูjuhลินนั้นคนกลัวบาปกลัวกรรม ก็ไม่ต่อสู้
ไม่ได้ตอบอะไร แล้วเขาก็ทุบตีจนบาดเจ็บ เดี่ยวนี้ก็ยังอยู่
โรงพยาบาล แต่อย่าลืมว่าสังคมเขาให้ความรัก ความเมตตา
ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อเธอ ต้องการเห็นเธอรอดกลับ
มาอยู่กับครอบครัว มีความอบอุ่น ลูกศิษย์ลูกหา ก็เรียกร้อง
กันอยู่ แต่ว่าจะเป็นอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่แน่นอนที่
สุดก็คือความดี ความดีที่เขาทำเอาไว้ ก็คงอยู่กับเขาตลอดไป
แล้วครุคนนี้ต่อไปเราจะเห็นว่า จะมีชื่อเสียง เป็นที่ยกย่อง เป็น
ที่กล่าวขวัญ อาจจะไปอยู่ในนวนิยาย อาจจะไปอยู่ในภาพยนตร์
อาจจะไปอยู่ในละคร อาจจะไปอยู่ในตำนานที่เล่าขานกันไป
ของคนรุ่นต่อๆ ไปได้

ทำอย่างไร ให้คนมีความเห็นชอบ คือเห็นชอบในกฎของ
กรรม เห็นชอบในเรื่องของความจริงแท้ของสิ่งทั้งหลาย และ
ก็เห็นชอบว่าอันนี้เป็นเหตุของความเสื่อม อันนี้เป็นเหตุของ
ความเจริญ เรื่องบางเรื่องมันมีความสลับซับซ้อน แต่เราต้อง
คิด เช่นว่าการต่อสู้ การยื้อแย่งกันเพื่อครอบครอง เพื่อเป็นใหญ่

เป็นโต แต่ถามว่า คุณครอบครองได้จริงหรือ สมมติว่าคุณต้องการจะเป็นใหญ่ในตำแหน่งอย่างนั้น คุณต้องการเงินทองมากมายขนาดนั้น ถามว่าคุณครอบครองได้จริงหรือ ก็ไม่จริงเสร็จแล้วก็ตาย พอตายสิ่งทั้งหลายก็ทิ้งไว้ในโลก

คนเห็นชอบ เขาจะไม่ทำชั่ว เพื่อให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เพราะลาภ ยศ สรรเสริญ สุข มันเป็นสมบัติของโลก แต่ว่าความดีความชั่ว จะเป็นสมบัติติดตัวของเรา คนก็จะได้หลักในการคิด

ถ้าเราคิดได้อย่างนี้ เราจะเห็นว่า ความเลวร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม พวกปัญหาอาชญากรรมทั้งหลาย ปัญหาอบายมุขทั้งหลาย ความรุนแรงทั้งหลายที่เกิดขึ้น ความขัดแย้งกัน การด่าทอ การวิวาท จนหนังสือพิมพ์บางครั้งเป็นเอกสารเปื้อนหมึก เป็นกระดาษเปื้อนหมึกที่น่าเสียดาย ผ่านกระบวนการจัดทำกันมาเยอะ แล้วพอเจอแล้วก็ปรากฏว่า เป็นกระดาษเปื้อนหมึกที่หาสาระประโยชน์อะไรไม่ได้ นั่นเพราะอะไร เพราะว่าเราไม่ได้คิดเห็นชอบว่า การที่คุณไปบอกข่าวในทางที่ผิดกับคนอื่น มันเป็นการสร้างมิจฉาปฏิฐิขึ้นในสังคม และสร้างความแตกแยกขึ้นภายในสังคม คุณได้ขายหนังสือพิมพ์ แต่ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับสังคม ใครเป็นคนรับผิดชอบ ความแตกแยกภายในสังคมที่เกิดขึ้น เมื่อต้นปีเราจะเห็นว่าเป็นรอยปริแยกที่เรานึกไม่ออกว่าเมื่อไหร่จะประสานกันได้ เพราะว่าเหตุการณ์เหล่านี้มันอยู่ภายในใจคน แตกสีกลงไป จนถึงกับพี่น้องทะเลาะกัน ผัวเมียทะเลาะกัน ญาติพี่น้องก็ขัดแย้งกัน

จนในที่สุดต้องไปยุติไม่พูดเรื่องเหล่านี้ ไม่อย่างนั้นจะลามปาม
ไปกันใหญ่ แต่ว่ารอยปริแยกภายในใจเรา ไม่รู้เลยว่าลบได้
เมื่อไหร่ เป็นปัญหาใหญ่

นี่เกิดมาจากอะไร?

เกิดมาจากความเห็นผิดของกลุ่มคนเหล่านั้น

เข้าใจว่าตัวเองเป็นวีรชน แต่ที่จริงแล้วความคิดเป็น
แบบทรชน ไม่มีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมือง ไม่มี
ความรับผิดชอบต่อกฎแห่งกรรม ไม่มีความรับผิดชอบต่อ
แผ่นดินแม่ ซึ่งควรจะมีความกตัญญูกตเวที และทดแทน
บุญคุณให้ได้ เกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ถ้าชาติบ้านเมืองอาศัย
ไม่ได้ ก็อย่าถึงกับทำลายชาติบ้านเมือง ให้ชาติบ้านเมือง
เดือดร้อนเพราะการกระทำของเราเอง

เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยความเห็นชอบ ความคิด
ชอบ หรือว่าเมตตาจิตที่มีต่อกันเท่านั้น

พระราชดำริสดอมของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ความจริงมันน่าท้อทรอก บางเรื่องมันน่าท้อ
แต่.. ฉันท้อไม่ได้ เพราะเดิมพันของเรานั้นสูงเหลือเกิน
เดิมพันของเรานั้นมันคือบ้าน คือเมือง
คือความสุขของคนไทยทั่วประเทศ

๕ ธันวาคม ๒๕๓๒